

Samen

gaan we het

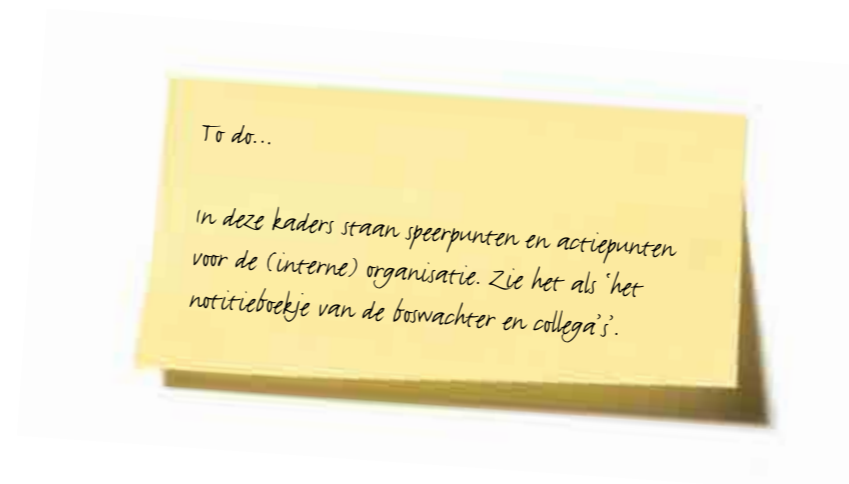
beleven!

Natuurbeleving bij Staatsbosbeheer 2019-2025

Het zit in onze natuur

Inhoud

4	Wie we zijn en wat we doen
4	Wij zijn...
5	Wij beheren...
7	Samen...
8	Sociaal domein
10	Cultureel erfgoed
12	De jeugd, de toekomst
13	Maatschappelijk nut
16	Groene metropool
20	Deltanatuur
24	Nationale parken
27	Meten = weten
32	Beleven 'n breed palet aan producten en diensten
34	1. Recreatie
35	1.1 Zoning en inrichting
37	1.2 Infrastructuur
38	1.3 Routes en bewegwijzering
41	1.4 Voorzieningen
43	1.5 Beheer
45	1.6 Gastheerschap & handhaving
46	2. Overnachten
	2.1 Natuurkampeertreinen – Logeren bij de boswachter
50	2.2 Groepskampeertreinen
52	2.3 Vrij kamperen
53	2.4 Vakantiewoningen - Buitenleven Vakanties BV
54	2.5 Nieuwe concepten met partners
56	3. Excursies
58	3.1 Kiezen voor kwaliteit
59	3.2 Online zichtbaarheid & vindbaarheid
	3.3 Samenwerking met ondernemers
	3.4 Prioriteiten
60	4. Buitencentra en infocentra
	4.1 Buitencentra
62	4.2 Infocentra
65	4.3 Virtueel ontmoeten van de boswachter
66	5. Events
68	Niet alles kan overal
70	'Tripadvisor' van de natuur
71	Samen gaan we het beleven

Samen...

Denk & doe met ons mee

Staatsbosbeheer streeft bij de invulling van zijn wettelijke taken naar een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak. Veel 'samen met' in plaats van 'voor' de samenleving.

We staan open voor nieuwe initiatieven en stimuleren publieke participatie en co-creatie. Een belangrijke rol is weggelegd voor ondernemers. We sluiten graag aan bij hun ondernemingszin, creativiteit en kennis van de markt.

In dit document zijn kaders te vinden waarin we actief oproepen tot samenwerking.

 www.staatsbosbeheer.nl/zakendoen

Wij zijn...

Staatsbosbeheer beschermt en ontwikkelt het groene erfgoed van Nederland. We zorgen dat huidige en toekomstige generaties de vele belangrijke waarden van natuur kunnen beleven, in balans met het duurzaam benutten van onze gebieden. Wij brengen natuur dicht bij de mensen, toen, nu en in de toekomst. Dat zit in onze natuur.

Wij zijn Staatsbosbeheer. Puur beleven doe je bij ons. We bieden paden, lanen, verblijf op kleine schaal, kampeerterreinen en vakantiewoningen, hoge kwaliteit natuur en landschap, stilte, donkerte, authenticiteit, veel ruimte, grote indrukken, klein geluk en natuurlijk: de boswachter. Dat doen we al bijna 120 jaar. Met passie, met oog voor een bedrijfsmatige en professionele organisatie.

Wij brengen mens en natuur bij elkaar. Dat is geen loze marketinggedachte, maar een opdracht, direct ontleend aan onze missie. De middelen die daarvoor beschikbaar zijn, verschillen. Van tijd tot tijd, van generatie tot generatie. Onze ambitie is om die rol als verbinder glansrijk en realistisch te vervullen.

We zijn dichtbij. Onze terreinen vormen een nationale basisvoorziening van natuur en recreatie. Juist door ze open te stellen voor wandelen, fietsen, excursies en overnachten, wordt de maatschappelijke ambitie, zo niet opdracht om natuur dicht bij mensen te brengen verwezenlijkt. Net als het inzetten van onze natuurgebieden voor het vergroten van maatschappelijke participatie en het bieden van meer ruimte voor ondernemerschap.

We zijn gewend aan verandering. Opvattingen over natuurbeheer wisselen. Net als de wensen van onze klanten. Consumentenonderzoek is al sinds de jaren 60 een veelgebruikt middel om het (voorzieningen)niveau van onze terreinen te bepalen. We zijn onszelf en de natuur in de loop der jaren steeds meer als partners gaan zien. Dat is een verschuiving van de traditionele natuurbeschermer naar een andere manier van ervaren in de natuur.

We zoeken naar collectief aanbod. We zijn er voor alle Nederlanders. Burgers verlangen (juist van een publieke organisatie) een menselijke maat. Mensen smeden nieuwe collectieven om gezamenlijke doelen te realiseren. In de zoektocht naar een gezonde en rendabele balans tussen beschermen, beleven en benutten, zoekt Staatsbosbeheer naar middelen om voorzieningen op peil te houden, het aanbod te verbeteren, de toegankelijkheid van natuur te vergroten en onze kennis daarover beter te delen.

Doelstelling: mens en natuur dicht bij elkaar brengen, door het faciliteren en stimuleren van natuurrecreatie én door het vergroten van het maatschappelijk rendement van onze natuurgebieden.

Missie Staatsbosbeheer

Wij, de medewerkers van Staatsbosbeheer, beschermen en ontwikkelen het kenmerkende groene erfgoed van Nederland. Wij zijn erop gericht dat huidige en toekomstige generaties de vele belangrijke waarden van natuur kunnen beleven, in balans met het duurzaam benutten van onze gebieden met de samenleving.

Zelfstandig bestuursorgaan. Staatsbosbeheer is een rechtspersoon met een wettelijke taak (RWT). De organisatie is bij wet ingesteld en als zodanig een zelfstandig bestuursorgaan van de Rijksoverheid, ressorterend binnen het domein van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV). De wettelijke taak is het beheren en duurzaam tot maatschappelijk nut brengen van de toevertrouwde terreinen. Deze taak is geborgd in de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer (1998). Staatsbosbeheer heeft een brede maatschappelijke rol en is in dit opzicht geen natuurbeschermingsorganisatie pur sang maar eerder te karakteriseren als een groen nutsbedrijf.

 www.staatsbosbeheer.nl/historie

Wij beheren...

Staatsbosbeheer beheert in opdracht van de overheden 265.000 hectare natuur en landschap in Nederland. We doen dit voor 17 miljoen Nederlanders. Een grote verantwoordelijkheid waar we trots op zijn. En die we op de best denkbare manier willen uitvoeren.

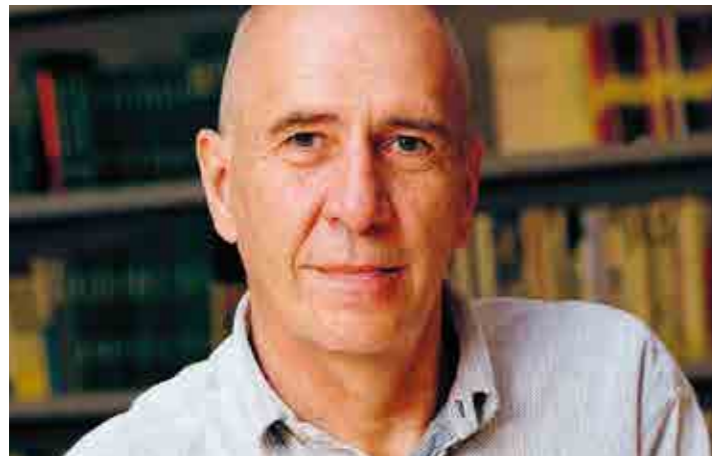
95% van de terreinen is opengesteld. Vaak het hele jaar, soms alleen een bepaalde periode of goed beleefbaar vanaf de randen. Het uitgangspunt is; ja, tenzij...

Stelling

‘Natuur is mooi, maar er moet wel wat te beleven zijn.’

“Natuurbeleven moet je leren. Je moet je zintuigen openzetten, uit je hoofd gaan.”

Matthijs Schouten, natuurfilosoof Staatsbosbeheer

goed kent is dat lastig. Bij een belevens gaat dat vanzelf: er gebeurt iets, en je wordt meteen uit je hoofd getrokken. Daar heb je weinig oefening voor nodig. Voor veel mensen is dat aantrekkelijk.

Natuurbeleving is voor meer en meer mensen niet meer vanzelfsprekend. Zij hebben belevissen nodig om nog in de natuur te komen. Ik vind het overigens altijd positief als mensen de natuur ingaan, of dat nou is voor beleving of een belevens. Want als ze eenmaal in de natuur zijn, gebeurt er altijd meer dan ze verwachten, en daardoor worden mensen dan toch weer geraakt.

“Zoals ik de stelling lees, gaat het hier niet zozeer om beleven. Want in de natuur is altijd wat te beleven. Het gaat meer over belevissen. Bij een belevens gebeurt er iets spannends, iets dat meteen de aandacht trekt. Beleving is anders, dat betekent: de natuur ingaan en open staan voor wat er zich voordoet. Dat kunnen veel dieren zijn, of weinig dieren. Spannende dingen of geen spannende dingen. Natuurbeleven moet je leren. Je moet je zintuigen openzetten, uit je hoofd gaan. Als je de natuur niet zo

Ik vind het wel jammer dat de natuur eigenlijk gedegradeerd wordt tot decor als je er alleen maar naartoe gaat voor belevissen. Neem de mensen die naar Afrika gaan om de Big Five te zien. Ze vergeten dat de rest van de natuur ook heel mooi is. Je doet de natuur daarmee tekort, vind ik.”

Uit Vlakblad Natuur, bos, landschap, mei 2016

Alle beheergebieden van Staatsbosbeheer

0 19.000 38.000 57.000 76.000 m

Samen

We zoeken naar collectief aanbod. We zijn er voor alle Nederlanders. Men verlangt (juist van een publieke organisatie) een menselijke maat. Mensen smeden nieuwe collectieven om gezamenlijke doelen te realiseren. In de zoektocht naar een gezonde en rendabele balans tussen beschermen, beleven en benutten, zoekt Staatsbosbeheer naar middelen om voorzieningen op peil te houden, het aanbod te verbeteren, de toegankelijkheid van natuur te vergroten en onze kennis daarover beter te delen.

Met gerichte samenwerking en het stimuleren van publieke participatie en co-creatie ontwikkelen we vraaggerichte producten en wordt ook het innovatie karakter van oplossingen verhoogd. Het hoort, zo vinden we, bij onze (recreatie)opdracht om nieuwe partners en ideeën actief op te zoeken. We dragen met onze terreinen en kennis bij aan het realiseren van de ambities van provincies en gemeentes, binnen onze eigen ambities en doelstellingen.

Slechts een kleine greep uit onze vele, diverse samenwerkingen:

Cliënten helpen mee met groenonderhoud

Cliënten van Zeeuwse Gronden zijn er klaar voor. Ze hebben een cursus ‘veilig werken met een bosmaaler’ gevolgd en gaan na de zomer toeristische uitkijkpunten langs de Staats-Spaanse linies in Zeeuws-Vlaanderen onderhouden.

Sophie Stockman
Terneuzen

Zeeuwse Gronden, stichting voor psychiatrische zorgverlening, en Staatsbosbeheer tekenden onlangs een samenwerkingsovereenkomst. Daarin staat dat cliënten na de zomer elke week in Zeeuws-Vlaanderen op pad gaan

om een handje te helpen met de beheertaken van Staatsbosbeheer. Ze gaan grasmaaien rond bankjes, fietsenrekken en picknicktafels. Ook informatiepanelen schoonmaken en achtergelaten afval opruimen. Een begeleider van Zeeuwse Gronden helpt de werknemers tijdens hun nieuwe baan, en Staatsbosbeheer levert het benodigde gereedschap. Het doel van de samenwerking is het bieden van een werkplek of educatieve dagbesteding aan mensen die een arbeidsbeperking hebben. Ook kunnen de cliënten werker-
varing opdoen en daarna mogelijk doorstromen naar een (deels) betaalde baan.

PZC, 31 juli 2018

Sociaal domein

Natuurbeleving in arbeid. Het openstellen van onze terreinen maakt het mogelijk dat mensen er genieten, niet alleen in vrije tijd, ook bij maatschappelijke arbeidsparticipatie.

Participatie van kwetsbare groepen. Vanuit onze maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid leveren we een bijdrage aan het creëren van mogelijkheden voor goede en zinvolle participatie.

De natuur houdt ons gezond en sociaal veerkrachtig. Natuur biedt kansen voor ieder mens, om mee te doen in de samenleving.

Al decennialang werken we samen met zorginstellingen, sociale werkbedrijven, speciaal onderwijs, reclassering en re-integratiebedrijven. Medewerkers in de beheerteams hebben vaak vanuit passie en betrokkenheid samenwerkingsverbanden opgezet waar beide partijen uitermate tevreden over zijn. De groene omgeving die wij bieden is op zich al gezondheidsbevorderend, zeker voor de kwetsbare groepen in de samenleving. We bieden de deelnemers een zinvolle dagbesteding, de kans om laagdrempelig werkervaring op te doen en mogelijk door te stromen richting een (deels) betaalde baan. En de werkzaamheden dragen bij aan het beheer van onze terreinen.

Een zo volwaardig mogelijke plek

Onze motivatie is dat juist voor deze meest kwetsbare groepen de maatschappelijke opgave om een zo volwaardig mogelijke plek in de samenleving te bieden het grootst is. Door hen de mogelijkheid te bieden om actief bezig te zijn ‘in het groen’ vervult Staatsbosbeheer een vangnetfunctie die past bij de maatschappelijke rol en verantwoordelijkheid van Staatsbosbeheer.

‘Sociaal domein’

De term ‘sociaal domein’ omvat alle inspanningen die de gemeente verricht rond werk, participatie en zelfredzaamheid, zorg en jeugd, op basis van de Wmo 2015, de Participatiewet en de Jeugdwet. Hierin bieden we gericht onze terreinen aan bij de gemeentelijke instellingen om hun van dienst te zijn in deze transitie om hun beleid handen en voeten te geven. We zoeken bovendien naar manieren om meer mét de samenleving te doen, in plaats van vóór.

Aantal deelnemers op 1-7-2018

Deelnemers dagbesteding	378
Taakgestraften	1.605
Leerlingen VSO Pro	148
Deelnemers met afstand tot de arbeidsmarkt	140

Een groeiend aantal instanties ontdekt Staatsbosbeheer als actieve partner voor speciale projecten met een maatschappelijk doel. Vanwege de uitgebreide kennis, het landelijke netwerk van natuurgebieden én de ruime ervaring. Van educatieve projecten en re-integratie tot reclassering. Sommige van deze projecten zijn pas heel recent gestart, andere lopen al vele jaren met succes.

30 deelnemers van leerwerkbedrijf Cordaan in het Diemberbos

In het Diemberbos werkt Staatsbosbeheer samen met Cordaan. De deelnemers voeren onder begeleiding van een docent beheerwerkzaamheden uit en zijn tevens oog en oor in de omgeving. Ze hebben een belangrijke rol in het dagelijks beheer van Speelbos Banjerbossie waar jaarlijks 15.000 kinderen komen spelen. Zo leren de deelnemers werken in het groen. En leveren ze een bijdrage aan het beheer van het natuurgebied, waar heel veel mensen uit de stad van genieten.

Reclassering

De één gaat vrijwillig de natuur in, de ander verplicht. Reclassering Nederland stuurt elk jaar zo'n 100 mensen met een werkstraf naar Staatsbosbeheer. Het idee achter zo'n straf buiten is glashelder. Door gezond en nuttig werk te doen, kunnen overtreders iets terugdoen voor de samenleving. Een gezonde, leerzame en zelfs populaire straf. Vele handen maken licht werk. In Almeerderhout bijvoorbeeld leverden in 2017 zo'n 300 veroordeelden 2000 werkuren.

'Hier krijgen we de ruimte en de basisvoorzieningen. En, heel belangrijk: de begeleiders van Staatsbosbeheer zien onze mensen niet als criminelen'

Ellen Stegenga, teamleider Reclassering Flevoland

Leerwerkplaats Jubbega

Werkend leren in het groen, en ook nog een diploma halen. Dat is wat Leerwerkplaats Jubbega de leerlingen biedt. De leerwerkplaats is het resultaat van een succesvolle samenwerking tussen drie Friese gemeenten, het Nordwin College en Staatsbosbeheer om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen in de groensector. De deelnemers hebben een verschillende achtergrond waarbij de helft in de leeftijdsgroep 16 – 27 jaar zit. De overige deelnemers zijn mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Vanuit re-integratietrajecten hebben we de ervaring dat samengestelde groepen zeer goed werken.

'De leerwerkplaats vult een leegte op waarvoor de maatschappij nog geen oplossing heeft.'

Dennis Benedictus, teamleider Staatsbosbeheer

Brede Bos in Austerlitz

Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen er drie dagen per week aan de slag. Ze doen er nuttig werk, tellen weer mee, komen in een ritme en doen ervaring op. De gemeente Zeist, de Regionale Sociale Dienst (RSD) en UWV werken hierin samen.

Cultureel erfgoed

We beheren ruim 800 monumenten. Een substantieel deel van het Nederlandse cultureel erfgoed.

Monumenten van wereldklasse. Van buitenplaatsen, forten, kastelen, hunebedden en historische tuinen tot oude spoorbruggen en archeologische schatten.

We maken monumenten beleefbaar en geven ze een nieuwe functie. Met respect voor de historie en de natuur.

Bijna al die monumenten getuigen van een bijzonder samengaan van natuur en cultureel erfgoed. Van de zeldzame korstmossen op eeuwenoude hunebedden tot forten waarin vleermuizen overwinteren. Vaak moeten we zorgvuldig beheren om karakteristieke landschapselementen van bijvoorbeeld linies of landgoederen in stand te houden. Voor het levend houden van onze monumenten is de inzet van vrijwilligers onmisbaar.

Verhalen vertellen en lezen in het landschap

Elk monument vertelt iets over de geschiedenis van ons land en is daarmee drager van onze identiteit. Monumenten vertellen het verhaal over onze strijd tegen het water, maar ook over onze inzet van water als wapen in verschillende verdedigingslinies. In onze terreinen kun je nog steeds proeven van het genoeglijke buitenleven uit de zeventiende, achttiende en negentiende eeuw en zien hoe ons landschap in cultuur is gebracht. Talloze monumenten zijn een icoon voor de streek omdat ze er beeldbepalend zijn en een verbinding vormen met het verleden.

Forten en linies

Forten, schansen, kazematten, sluizen en andere restanten van oude linies in het Nederlandse landschap herinneren aan tijden van oorlog voeren en verdedigen. Vanaf 1960 kwamen veel forten in eigendom van Staatsbosbeheer omdat Defensie ze afstootte. In de Nieuwe Hollandse Waterli-

nie is Staatsbosbeheer zelfs de grootste terreinbeheerder. We beheren er 15 forten en ca 2300 ha in de bijbehorende inundatiegebieden. Binnen de Stelling van Amsterdam zijn 10 forten eigendom van Staatsbosbeheer en beheren we ca 1800 ha inundatiegebied. Daarnaast beheren we forten in de Oude Hollandse Waterlinie, de IJssellinie, de Zuider Waterlinie, zeefort Fort Rammekens (bij Vlissingen) en een aantal elementen van de Grebbelinie. En langs de kust zijn restanten te vinden van de Atlantikwall, aangelegd door de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog om een geallieerde aanval af te kunnen slaan.

Forten zijn spannende plekken die erom vragen ontdekt te worden. Het liefst laten we mensen vrij rondstruinen op het terrein en in de gebouwen. Sommige forten lenen zich daarvoor, andere niet. Het moet bijvoorbeeld veilig zijn om het terrein en de gebouwen te betreden. En soms huizen er bijzondere (broed)vogels en vleermuizen. Dan wordt het fort tijdelijk opengesteld om de natuur zo min mogelijk te verstoren.

Kastelen, buitenplaatsen en landgoederen

Deze termen worden vaak door elkaar gebruikt. Een kasteel dateert uit de middeleeuwen en had een verdedigingsfunctie. Een landgoed was en is een bedrijf: het wordt in stand gehouden door opbrengsten van het land. Een buitenplaats was een lommerrijke plek voor plezier en ontspanning voor rijke stedelingen in de zomermaanden.

Vanwege het vele groen dat de huizen omringde, zijn veel ervan overgedragen aan natuurorganisaties. Staatsbosbeheer heeft bij het beheer aandacht voor het geheel: de natuur én cultuur. Voorbeelden zijn Elswout, Groeneveld, Stania State en Slangenburg.

Archeologische monumenten

Staatsbosbeheer beheert honderden archeologische monumenten, zoals hunebedden en grafheuvels. De hunebedden zijn zo'n 5000 jaar geleden gebouwd door het Trechterbekervolk en nog op veel plekken in de Drentse natuur terug te vinden. Voorbeelden daarvan zijn hunebed D6 Tynaarlo of hunebed Papelozse Kerk.

UNESCO

Een aantal monumenten, en soms ook de omliggende gebieden, hebben de status van Werelderfgoed zoals toegekend door de UNESCO. Dat is bijvoorbeeld het geval bij forten uit de Stelling van Amsterdam, de Waddenzee en Schokland en omgeving (in de Noordoostpolder). Speciale erkenning is er voor het Maasheggengebied. UNESCO heeft de Brabantse Maasheggen aangewezen als biosfeergebied: gebieden met een speciale status waar mens en natuur samenkomen. Het landschap van de Hondsrug, gevuld met sporen uit het verleden, heeft de status UNESCO Global Geopark. Voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie wordt de status Werelderfgoed aangevraagd.

Beleefbaar maken en houden

Om monumenten levensvatbaar te houden of te maken is het vinden van nieuwe economische of maatschappelijke dragers vaak noodzakelijk. Een benut monument is een behouden monument. Het ontwikkelen van een nieuwe functie is erop gericht om het monument beleefbaar te maken: we streven ernaar dat het erfgoed zo veel mogelijk toegankelijk is en op een manier gebruikt wordt die past bij deze tijd. Goede voorbeelden van herbestemming van monumenten om ze een nieuwe, rendabele en toegankelijke toekomst te bieden zijn Radio Kootwijk, Vuurtoreneiland en het Waterliniemuseum in Fort bij Vechten.

 www.staatsbosbeheer.nl/monumenten

Fort Rammekens

Hunebed in Drenthe

Moerputtenbrug

Zendgebouw Radio Kootwijk

Fort bij Vechten

Poortgebouw Elswout

Grafheuvel in Nationaal Park Weerribben-Wieden

Luchtfoto Fort Rammekens

Werk aan de Waalse Wetering

De jeugd, de toekomst

1 miljoen kinderen per jaar. Zoveel kinderen ontvangen we in onze gebieden. Dat laten we groeien, met ambitie, naar 1,5 miljoen in 2025.

Laagdrempelige speelnatuur, waar kinderen zelfstandig en vrij kunnen spelen en ontdekken.

Ieder kind beleeft de natuur op zijn eigen manier. Daarom bestaat ons aanbod uit een breed pakket van jeugdactiviteiten.

Kinderen zijn altijd een bijzondere doelgroep geweest voor Staatsbosbeheer. We willen het hart van kinderen raken en hun nieuwsgierigheid en verwondering opwekken. Als kinderen de natuur leren kennen en de magische momenten van onverwachte natuurverschijnselen leren beleven dan wordt de basis gelegd voor een langdurige verbinding met natuur. De kinderen van nu zijn de boswachters, burgers, beleidsmakers van de toekomst.

Hart, hoofd, handen

In onze visie is het belangrijk om:

- Kinderen zelf de verbondenheid tussen mens en natuur te laten ervaren en dat ze leren zichzelf te verwonderen over natuur ('hart').
- Kinderen door zelfontdekkend leren de basiskennis over de natuur te laten opdoen ('hoofd').
- Kinderen vaardigheden aan te reiken gericht op het verblijven in de natuur, spelen in de natuur en zorgen voor de natuur ('handen').

Om dit te bereiken voorzien we (waar mogelijk) in laagdrempelige speelnatuur, waar kinderen zelfstandig en vrij kunnen spelen. Met NatuurWijs (natuureducatie) en Natuursprong (spel en beweging) bereiken we veel kinderen over heel Nederland, met een focus op kinderen uit de aandachtswijken in grote steden. En ook de Nationale Boomfeestdag is al 60 jaar een sterk evenement, dat erop gericht is om basisschoolkinderen (groep 6) te inspireren en te betrekken bij natuur.

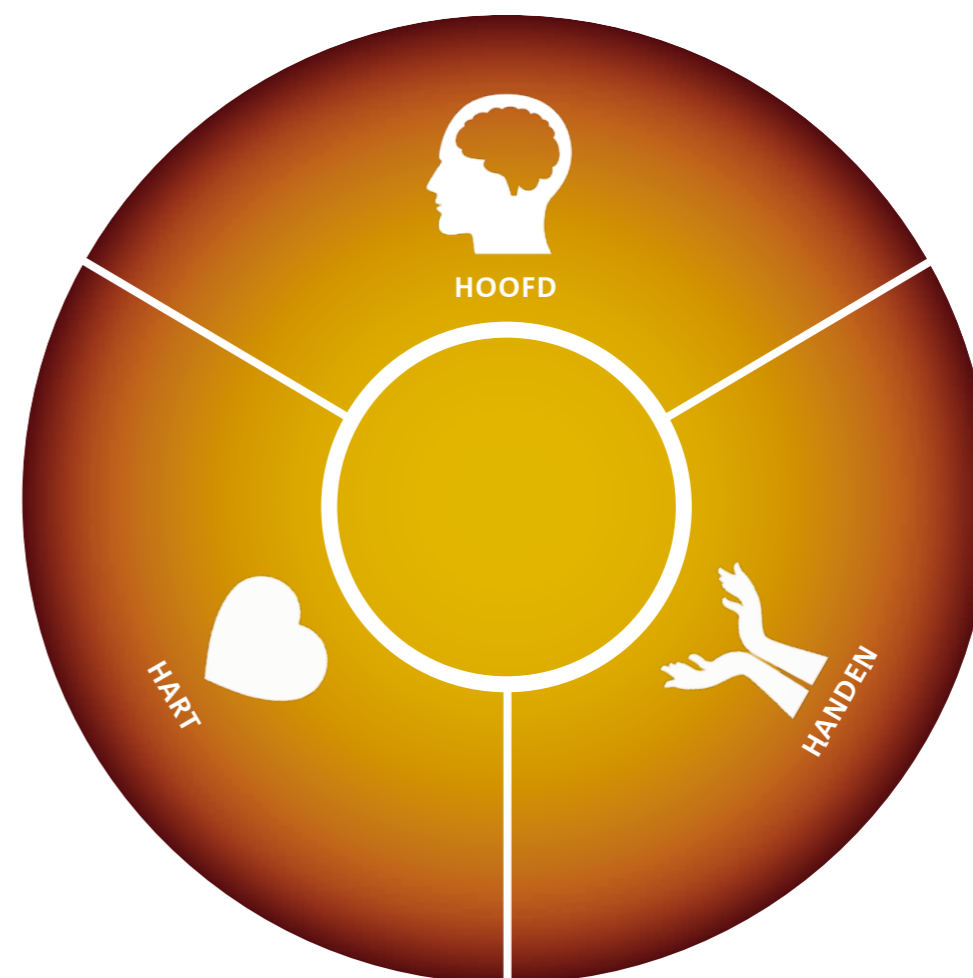
De basis voor onze jeugdactiviteiten

1. Het kind staat centraal. Staatsbosbeheer biedt verschillende activiteiten aan om recht te doen aan de verschillen

tussen kinderen. Ieder kind beleeft de natuur op zijn eigen manier. De een kiest voor spel, avontuur en spanning, de ander gaat rustig tegen een boom zitten en droomt lekker weg. Sommige kinderen worden geraakt door beestjes zoeken, determineren en begrijpen wat hun rol in het levensweb is. Andere kinderen steken liever de handen uit de mouwen en gaan bomen trekken en zagen.

2. Ruimte en vrijheid om zelf de natuur te beleven en ontdekken. Cruciaal voor alle kinderen is vrijheid om de natuur zelf te ontdekken. Daarom stelt Staatsbosbeheer natuurbeleving centraal in alle activiteiten en programma's voor de jeugd. Activiteiten moeten geen keurslijf vormen. We sturen kinderen niet van de ene opdracht naar de andere en laten ze niet voortdurend opdrachtblaadjes invullen. Dat belemmert de natuurbeleving. Alle jeugdactiviteiten geven kinderen veel vrijheid en nodigen uit om zelf te exploreren en de wonderen van de natuur te ontdekken.

3. Samenwerken vanuit onze eigen kracht. Wij blijven trouw aan onze kern, de liefde voor de natuur. Dit zit immers in het bloed van Staatsbosbeheerders en die liefde willen we delen met en overbrengen aan kinderen. Maar dit kunnen we, en willen we, niet alleen. Alle jeugdactiviteiten worden uitgevoerd in samenwerking met aansprekende partners op landelijk, regionaal en lokaal niveau. Zo kunnen we kinderen, ouders en leerkrachten blijven bereiken en daarnaast betekent het dat wij als Staatsbosbeheer goed zichtbaar zijn voor de omgeving.

115.000 kids/jaar vieren
Boomfeestdag

15.000 kids/jaar doen mee
met NatuurWijs

47 speelbossen

36 kabouterpaden

3000 kids/jaar mee met de
Partou Natuurbus

Maatschappelijk nut

Het maatschappelijke rendement. We willen mens en natuur dichterbij elkaar brengen, door het faciliteren en stimuleren van natuurbeleving én door het vergroten van het maatschappelijk rendement van onze natuurgebieden.

Groen nutsbedrijf. Staatsbosbeheer wil met zijn terreinen ook bijdragen aan het realiseren van maatschappelijke opgaven. Recreatief, toeristisch, maar ook sociaal, educatief of met een zorgvraag. Dat doen we met burgers, bedrijven en bestuurders. Soms heel lokaal, maar vaak ook met een landelijke scope. We zijn een maatschappelijke organisatie op zoek naar een zo groot mogelijk draagvlak.

Natuur en gezondheid

Steeds meer onderzoek wijst uit: natuur heeft een gunstig effect op de gezondheid en het welzijn van mensen. Zelfs een klein beetje groen heeft al verrassend veel invloed. Tijd doorbrengen in de natuur zorgt ervoor dat mensen zich beter kunnen concentreren, creatiever worden en minder stress ervaren. Bovendien stimuleert de natuur tot bewegen en tot sociaal contact.

Helaas is de afstand tussen mens en natuur nog nooit zo groot geweest als nu. We willen deze afstand kleiner maken, zodat zo veel mogelijk mensen het positieve effect van de natuur kunnen ervaren. Dit doen we bijvoorbeeld met het project 'Natuurlijk Fit' voor ouderen. Dit project sluit aan bij de aandacht voor preventieve gezondheidszorg vanuit het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

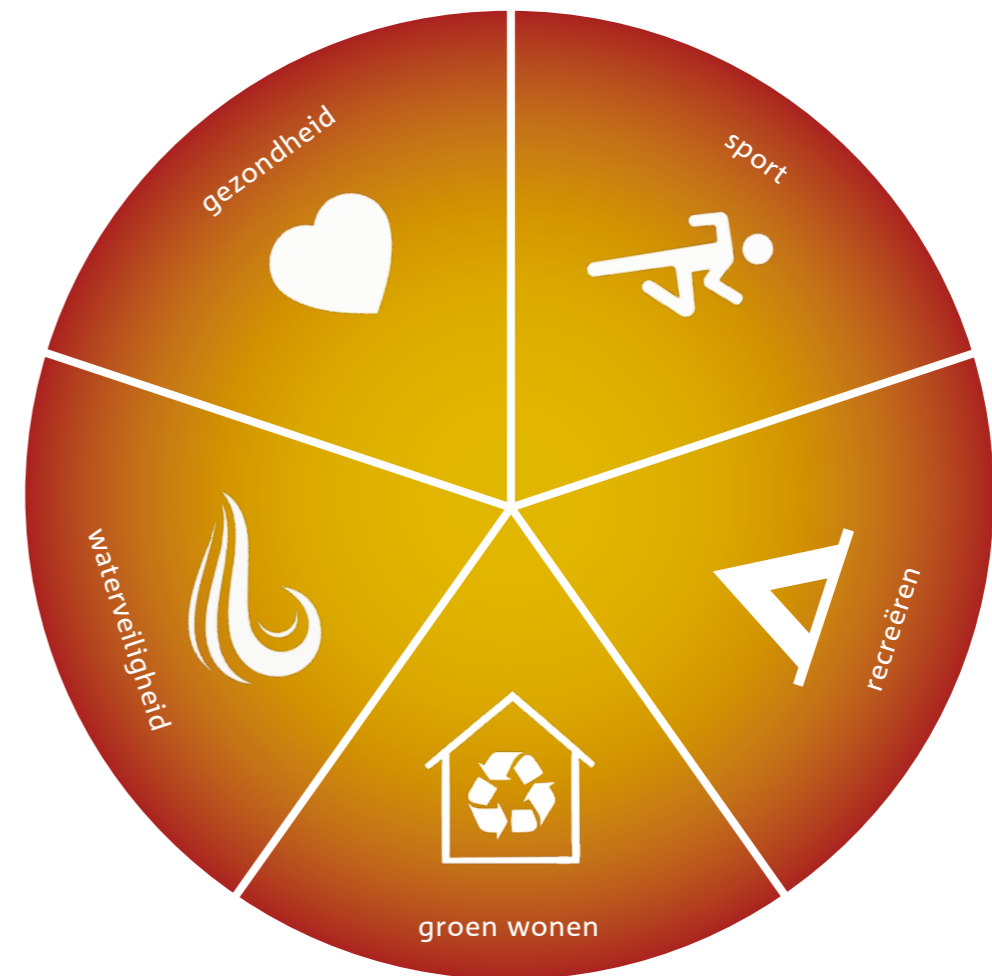
In Nederland zijn veel 'groene' initiatieven die de fysieke, mentale en sociale gezondheid van mensen bevorderen. Project 'Beter in het Groen' is er om deze initiatieven beter toegankelijk te maken. Het bundelt de informatie in een landelijke online database. Dit maakt het aanbod beter vindbaar voor scholen, potentiële deelnemers, mantelzorgers, artsen, verpleegkundigen en andere verwijzende gezondheidsprofessionals.

Waterveiligheid

Staatsbosbeheer beheert een aanzienlijk deel van de Nederlandse delta. Een derde van ons beheerareaal sluit aan op rivieren en op grote wateren: van Wadden tot Waal, van IJsselmeer tot Noordzeekust. We dragen dus een grote verantwoordelijkheid voor het functioneren van het deltasysteem. Met het Programma Deltanatuur werkt Staatsbosbeheer aan de waterveiligheid en klimaatbestendigheid van Nederland. We ontwikkelen veerkrachtige ecosystemen met een hoge biodiversiteit. Dat doen we samen met partners (Rijkswaterstaat, provincies, waterschappen) en in samenhang met (inter)nationale programma's.

Groen wonen

De beschikbaarheid van aantrekkelijk en toegankelijk groen in en om de steden behoort tot de belangrijkste factoren die hun aantrekkingskracht bepalen en kunnen verbeteren. Zo kiezen mensen graag voor wijken die rijk zijn aan parken, recreatiemogelijkheden en open ruimten. De aanwezigheid van natuurlijk groen verhoogt de economische waarde van het nabijgelegen vastgoed. Openbaar groen in en rond de stad stimuleert ook het lokaal ondernemerschap. En het biedt werkgelegenheid, ook voor mensen die wat verder van de arbeidsmarkt staan.

De schijf van vijf

“Die bedrijven die flexibel het contact met hun markt kunnen vasthouden, komen sterker uit de transitiefase.”

“Hoe voller Nederland, hoe waardevoller Staatsbosbeheer kan zijn.”

Arthur van Disseldorp, Recron

Donkerte is van levensbelang, voor plant, dier en mens. Een overdaad aan licht verstoort het bioritme van allerlei organismen

Ruimte

Stilte

Zuurstof

De drukte achter je laten en genieten van de stilte in de natuur? Maar luister eens goed.... De natuur is nooit stil.... Vogels zingen, insecten zoemen, riet ritselt, water kabbelt.... Het is rustgevend....

Groene Metropool

De roep om groen galmt tussen het beton. Steden staan voor grote bouwopgaven en de behoefte aan bereikbaar, aantrekkelijk en veelzijdig groen groeit. Staatsbosbeheer is van oudsher leverancier van groene ruimte, ook in én om de stad. Door natuur en groen in de stad en daar buiten op elkaar aan te sluiten ontstaat een netwerk; een groene nutsvoorziening, die bijdraagt aan kwaliteit van leven in de stad. Vanuit dit perspectief wil Staatsbosbeheer partner zijn in de fysieke, mentale en programmatische verbinding tussen stad en ommeland.

Onze ambitie: elk huishouden een aansluiting op groen!

Vanuit je huis kom je langs de bomen in de straat, langs stadstuinen, het plantsoen en de oevers van sloten, die overgaan in parken, volkstuinten en groene sport- of bedrijventerreinen, in de groene recreatie- en natuurgebieden.

Voor het eerst in de geschiedenis wonen er wereldwijd meer mensen in de stad dan op het platteland, ook in Nederland. Staatsbosbeheer beheert een groot aantal natuur- en recreatiegebieden direct om de stad én in de stad, variërend van het Haagse Bos en Malieveld, jonge recreatiebossen als de Almeerderhout tot cultuurlandschappen zoals Midden-Delfland. Deze groene gebieden zijn onderdeel van het stedelijk netwerk en dragen bij aan het karakter van onze waterrijke, groen dooraderde stadslandschappen.

Verbindingen

We werken in stedelijke netwerken aan verbindingen op stads- en wijkniveau. Een vertakt groenblauw netwerk dat vanuit de stad naar buiten loopt en vanuit het wijkgroen en de stadsparken aansluit op recreatiegebieden aan de stadsrand en doorloopt in klassieke natuurgebieden (zoals bos en duin) en erfgoedstructuren (bijvoorbeeld landgoederen of de Waterlinies). Het netwerk bestaat uit allerlei tinten groen. Ook volkstuinten, groene sport- en bedrij-

venterreinen kunnen waardevolle schakels zijn. De grens tussen groen en rood is niet hard. Uitruiel kan ook aan de orde zijn: waar rood uit de stad plaatsmaakt voor groen en vice versa. Een netwerk dat kansen biedt om biodiversiteit te versterken en natuur tot diep in de stad te verbinden. Maar ook om andere functies te koppelen. Hier komt de maatschappelijke betekenis van groen (en van Staatsbosbeheer) in beeld. In dit geheel speelt beleven een sleutelrol. Met oog voor de diverse culturen en leefstijlen. We bieden ondernemers en organisaties letterlijk en figuurlijk de ruimte. We zorgen voor actieve participatie door gebruikers en bewonersgroepen. Vraagstukken als voeding, beweging, participatie, onderwijs en integratie kruisen elkaar in de Groene Metropool, vestigingsklimaat en ondernemerschap staan hoog op de agenda. In al die vragen wil Staatsbosbeheer partner zijn in de fysieke, mentale en programmatische verbinding tussen stad en achterland.

Klimaatbestendigheid

Door de verandering van het klimaat, kunnen steden 's zomers hitte-eilanden worden, maar valt er tegelijkertijd vaker meer regen. Groen in en rond de stad zorgt voor ventilatie en afkoeling door verdamping en kan zo bijdragen aan een aangenamer en veilig leefklimaat voor de stadsbewoners. Om het overtollige regenwater bij extreme regenbuien op te vangen kunnen groene gebieden en

sloten, moerassen en kleinschalige retentiebekkens net buiten de stad worden ingepast om de riolering te ontlasten.

Gezondheid

Steeds meer onderzoeken tonen aan dat bewegen en ontspannen in het groen goed is voor onze lichamelijke en geestelijke gezondheid. Een groene leefomgeving nodigt uit tot bewegen, draagt bij aan de bestrijding van overgewicht en hart- en vaatziekten en aan de motorische ontwikkeling van kinderen. Studies wijzen uit dat groen en natuur ook bijdragen aan vermindering van angstaanvalen en stress, en dat ze de kans op een burn-out aanzienlijk verkleinen.

Vestigingsklimaat en bouwopgave

De beschikbaarheid van aantrekkelijk en toegankelijk groen in en om de steden behoort tot de belangrijkste factoren die de aantrekkingskracht en concurrentiepositie van Nederland bepalen en kunnen verbeteren. Zo kiezen (internationale) bedrijven veel eerder voor gebieden die rijk zijn aan parken, recreatiemogelijkheden en open ruimten. De aanwezigheid van natuurlijk groen verhoogt de economische waarde van het nabijgelegen vastgoed. Openbaar groen in en rond de stad vervult een belangrijke functie voor recreatie en beleving, maar stimuleert

ook het lokaal ondernemerschap. En het biedt werkgelegenheid, ook voor mensen die wat verder van de arbeidsmarkt staan. Daarnaast zullen er veel huizen bijgebouwd worden: een kans om dat met groen te doen.

“In een kenniseconomie zoals de onze, die afhankelijk is van menselijk kapitaal, is kwaliteit van leven een steeds belangrijkere voorwaarde voor succes in de concurrentie met andere stedelijke regio's. Hoogwaardige bereikbare landschappen zijn in die context geen leuke bijvangst, maar een absolute noodzaak voor het economisch presteren van de BV Nederland.”

Merten Nefs, Vereniging Deltametropool

0-3 km
wandelen

5-40 km
fietsen

50 km
evenement

Uitvoering

Groene Metropool richt zich niet op alle terreinen. Per provincie wordt in de teams een prioriteitsstelling gemaakt. In die gebieden zetten we onze energie in op de fysieke én mentale verbinding met de stad, betrekken we ondernemers en bewoners. Daarbij hoort het op orde brengen van het huishoudboekje want in sommige gebieden hebben we onvoldoende middelen om het gewenste beheer te financieren. In de gekozen gebieden bundelen we de kracht van onze adviseurs: recreatie, gezondheid, vastgoed, participatie en natuur. Zo worden de gebieden de komende jaren verder ontwikkeld, in samenspraak met de omgeving, ondernemers, overheden en bestuurders. Dat vraagt om een scherp beeld van behoeften, leefstijlen, inzicht in de kwaliteit van voorzieningen en successen. Het structureel in kaart brengen door onderzoek en deze kennis delen met gemeenten en bestuurders is van cruciaal belang voor het juiste externe advies en voor het maken van de juiste keuzes bij de inrichting van het groene netwerk.

 www.staatsbosbeheer.nl/groenemetropool

- To do...
- Kiezen welke gebieden prioriteit hebben en bundelen van de advieskracht in deze gebieden.
 - Het huishoudboekje op orde brengen.
 - Ontwikkelen in samenspraak met de omgeving, ondernemers, overheden en bestuurders.
 - Scherp beeld krijgen van behoeften, leefstijlen, inzicht in de kwaliteit van voorzieningen en successen.
 - Het structureel in kaart brengen door onderzoek en deze kennis delen met gemeenten en bestuurders.

Beleving vanaf het water, (zee)kano, fluisterboot, struinen, wadlopen, scheepvaart, getijden, eb, vloed, waterberging, verzilting, zeespiegel, visserij, zeegroentes, oeverrecreatie, forten, waterlinies, binnendijks, buitendijks, drijvend overnachten, drijvende eilanden, zoet-zout-brak, diep, ondiep, stroming, zeearmen, deltawerken, kwelders, schorren, slikken, vismigratie, trekvogels, geulen, snorkelen, duiken, proeven en ruiken.

Deltanatuur

Water(kant)beheerder. Zo'n 30% van het areaal van Staatsbosbeheer ligt in of aansluitend aan rijkswateren. Natuurlijk staat waterveiligheid voorop, maar in vrijwel de hele Nederlandse delta kan de beleving van de natuur beter ontwikkeld worden. We doen dat samen met onze partners Rijkswaterstaat, provincies, gemeenten en belangengroepen.

Onze ambitie: in de Nederlandse delta (in- en aansluitend aan de rijkswateren) grote aaneengesloten robuuste ecosystemen realiseren en beheren.

De water- en klimaatopgaven voor de Nederlandse wateren zijn groot. Vele programma's en projecten hebben de komende decennia invloed op de natuurwaarden. We zoeken ruimte voor dynamische natuurlijke processen, hoge biodiversiteit, grote belevingswaarde en een benutting van de gebieden volgens het principe van 'wise use'. De uitvoering gebeurt vanuit vijf deelgebieden. Die sluiten aan bij de hoofdindeling van het nationale Deltaprogramma: Waddenzee, Grote rivieren, Zuidwestelijke Delta, IJsselmeer en Noordzeekust.

Qua beleving is deltanatuur bij uitstek struinnatuur, plekken waar je ook terechtkunt voor een wilderniservaring, waar de dynamiek van het water het ritme bepaalt. De zonering, inrichting, routes en beheer, maar ook verblijfsrecreatie en excursies moeten aansluiting bij juist die dynamiek. Dat vraagt ook aansluiten bij bestaande (route)structuren en processen, binnen en buiten Staatsbosbeheer.

Nederland is een deltaland: hier stromen de Rijn, Maas en Schelde in de Noordzee. Samen met de prachtige Waddenzee kenmerkt dit de bijzondere Nederlandse natuur en het landschap.

Kwetsbare slikken en schorren, met op de achtergrond intensieve recreatie van zeilboten. We zoeken naar optimale bescherming en tegelijkertijd naar optimale beleving. We zoeken balans, steeds weer, passend bij het gebied.

In de Zuidwestelijke delta zijn via streefbeelden drie verhaallijnen gemaakt. Deze geven richting aan de invulling van ‘beleven’ in de Zuidwestelijke delta. We kunnen niet alle ambities zelf realiseren, ook kan niet alles overal. In contact met andere partijen onderzoeken we wat mogelijk is.

1. Dynamiek in de delta De macht van het water en de elementen	2. Verdrongen land De strijd met en samenleven met water	3. Drieteenstrandloper Spelen met water, water is leuk
Hier gaat het om het beleven van eb en vloed, de botsing van rivier- en zee-invloed (zoet/zout), de kracht van het stromende water, de harde wind, de rust en de ruimte.	Hier gaat het om de interactie tussen mens en water, het contrast tussen binnen- en buitendijks, het gebruik van buitendijks land (grienden, zeegroentes), overstromingen en bedijkingen, pontjes.	Hier gaat het om plezier beleven aan/met het water, het prettige geluid ervaren, verkoeling vinden, het plezier van kuilen graven, dammetjes bouwen, pootje baden, lekker zwemmen, de wind in de zeilen, bruin worden, drankje en hapje bij zonsondergang boven zee.
Emotie: wat ben ik klein; opgaan in de natuur; met welke dieren deel ik deze dynamiek?	Emotie: bijzonder hoe mensen al eeuwenlang met water hebben moeten/weten te leven (gebaseerd op kennis).	Emotie: wat is het heerlijk om buiten te zijn, zand tussen je tenen te hebben, bruin te worden, iets lekkers erbij te eten/drinken. Kunnen luxer en minder luxe zijn; bij toeristen van kampeerdere tot (luxe) huisjes-huurders (zintuigelijke ervaringen belangrijk).
Soort belevingen: lange afstanden lopen/fietsen/varen, (bijna) alleen op een eiland, tocht met kano of zeilbootje, duiken, snorkelen; bij toeristen kampeerdere, trekkershutten of unieke-locatie-in-de-natuur-mensen.	Soort belevingen: excursies met de boswachter, slibbige bodem ervaren, maar wel veilig, vogels kijken en soorten leren herkennen, zeegroentes snijden en bereiden met een excursie, griendexcursie, Watersnoodmuseum. Huifkartocht ‘Slikken van Flakkee’, bever- en zeehondentochten met uitleg. Varen met glasbodembboot. Kunnen luxer en minder luxe zijn; bij toeristen van kampeerdere tot luxe huisjes-huurders, ecolodge: logeren met werken aan nieuwe natuur, kunst/theater in natuur.	Soort belevingen: excursies met leuke activiteiten voor kinderen, zoals strandjatten, ‘boswachter op zee’, sleepnetten. Ook dieren zien: vogels, of zeehonden, damherten, maar dan moet wel succes (zo goed als) verzekerd zijn. Tochtje van zee via duinen naar achterland.

Samen...

Innovatie, nieuwe vormen van beleven

We delen graag onze kennis en ervaring. Voor een goede inrichting en zonering is het van belang dat we vroeg in het proces van (her)inrichtingsprojecten aansluiten.

We zoeken, liefst met ondernemers, naar nieuwe, innovatieve en duurzame vormen van dag- en verblijfsrecreatie, ook buitendijks.

Financiële middelen vanuit Staatsbosbeheer voor recreatie en belevingsconcepten zijn beperkt, daarvoor zoeken we actief naar aanvullende (publieke en private) middelen.

Werelderfgoed Waddenzee, voor vogels, vissen, mensen en zeehonden

Drijvende eilanden, concept K3 bij Lingemeren

Onderwaternatuur beleven via bijvoorbeeld snorkelexcursies

Vissen, mossels, zeekraal....proef de deltanatuur

Streefbeelden ontwikkelen we zelf en met partners

We beschermen de internationaal belangrijke flyway voor vogels

www.staatsbosbeheer.nl/waddenzee of www.staatsbosbeheer.nl/rivier natuur

Nationale parken

Topnatuur van Nederland. De (nieuwe) status van Nationaal park zegt iets over de kwaliteiten die een gebied herbergt, het is de topnatuur van Nederland, die koesteren we, die kun je beleven en daar zijn we trots op. Voor Staatsbosbeheer is deze status een keurmerk voor onze gebieden, in het hart van de nieuwe Nationale parken liggen onze natuurgebieden en daar zijn we een trotse beheerder. Beleven past bij de kenmerken, het DNA, van het gebied.

In de huidige structuur zijn er 21 Nationale parken in Nederland. In het programma Nationale parken van Wereldklasse (nieuwe stijl) is vanuit het Nationale Parken Bureau (in opdracht van het Ministerie van LNV) met partners gewerkt aan een nieuwe standaard met criteria als werkader. Staatsbosbeheer werkt daar actief aan mee. Vanuit onze grondpositie én visie dat robuuste eenheden natuur de basis zijn voor Nationale parken ligt de focus voor ons op de volgende gebieden/regio's:

- Wadden
- Hollandse Duinen
- Zuidwestelijke Delta
- Drents Plateau Weerribben/Wieden
- Nieuwland
- Veluwemassief/IJssel

In deze grote gebieden, die Nederland als delta weerspiegelen, leveren we éxtra inspanning voor de realisatie van de ambitie Nationale Parken Nieuwe Stijl.

Nationale parken van (inter)nationale allure

Op maar weinig plekken ter wereld vind je zoveel diversiteit aan natuur op z'n korte afstand als in Nederland. Nergens is de interactie tussen mens en natuur, en tussen water en land, zo zichtbaar in het landschap. Ons land heeft, kortom, veel te bieden.

De ambitie is dat Nederland verspreid over het land een aantal tot de verbeelding sprekende nationale parken heeft. Dit zijn gebieden van internationaal belang, de Rembrandts van de Nederlandse natuur. Gebieden waarmee bewoners en regionale ondernemers zich verbonden voelen en waar veel te beleven is voor de bezoeker. De parken hebben een eigen identiteit, ze vertellen een verhaal. Ze maken Nederland aantrekkelijk om in te leven en te werken en dragen bij aan de economische vitaliteit van het land.

Het Nationale Parken Bureau is opgericht in opdracht van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Het bureau is per 1 januari 2018 bij Staatsbosbeheer gevestigd. Het bureau inspireert en helpt nationale parken die een hogere kwaliteitsstandaard ambiëren. Vanuit het Nationale Parken Bureau wordt er gewerkt aan drie pijlers:

- 1 kwaliteit van natuur en landschap;
- 2 sociaal-economisch belang, o.a. beleving (recreatie en toerisme) en samenwerking met ondernemers, bewoners en andere partijen;
- 3 activeren van het 'DNA' van gebieden, de gebiedsidentiteit, het verhaal.

Nationale parken Nieuwe Stijl strategisch programma Staatsbosbeheer

0 10 20 30 40 50 Km

Onze boswachter is dé Nationaal park ranger

Bijzondere (tijdelijke) overnachtingsmogelijkheden in de natuur

Trails, langs iconen van het Nationaal park

Het gebiedseigen verhaal is doorgevoerd in belevingen, producten en in de communicatie/promotie

Je ervaart het DNA en verhaal. Dit komt terug in het ontwerp en inrichting. Zoals de belvedere's in de Drentse Aa. Ontwerp: Strootman Landschapsarchitecten. Foto: Harry Cock

Duisternis en stilte zijn gekoesterde waarden

In Nationale parken groeien Buitencentra tot Visitor centres

Duurzaam toerisme, o.a. duurzaam vervoer

Een herkenbare stijl in promotie én in het Nationale park

Staatsbosbeheer in de kern als verbindende factor

In de natuurkernen van de Nationale parken is ruimte voor dynamiek van de natuur. In de zones daaromheen gaat het om de kwaliteit van het landschap en cultuurhistorie en zijn er meer combinaties van functies. Alle Nationale parken samen zijn het stelsel van Nationale parken met internationale allure die het verhaal van de Nederlandse natuur en het landschap vertellen. In de natuurkernen heeft Staatsbosbeheer als terreineigenaar een eigen gezicht. Deze ringenbenadering is een abstract model. Naast de kernen beheert Staatsbosbeheer juist ook vaak essentiële verbindingen. Bijvoorbeeld tussen de stad Den Haag en de kern van Nationaal Park Hollandse Duinen.

Het verhaal van Holland National parks

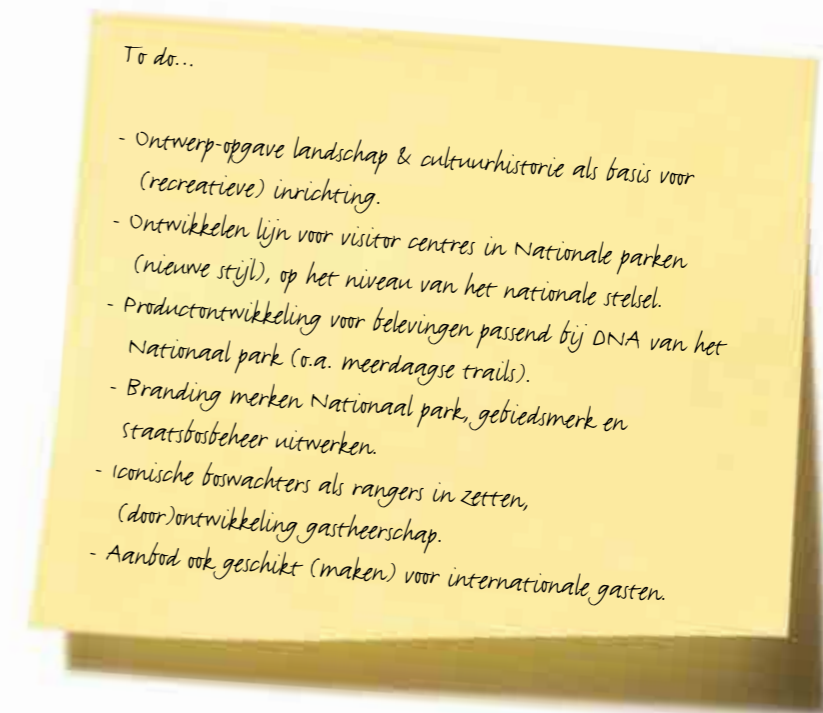
Op maar weinig plekken in de wereld is de natuur op korte afstand zo divers als in Nederland. En nergens is de interactie tussen water en land en tussen natuur en mens, zo duidelijk aanwezig en zo inventief aangepakt.

In Nederland koesteren we onze natuur en zijn we ons bewust van de kwetsbaarheid ervan. Onze Nederlandse volksaard en het leven met beperkte ruimte, wind en water vormen onze natuur en hoe we ermee omgaan: we versterken en ontwikkelen. Wij doen het 'the Dutch way': zorgzaam en nuchter, maar ook ondernemend en vernieuwend. We staan open voor ideeën en inzichten, proberen deze graag uit en gaan verbindingen aan tussen de natuur en haar omgeving.

De interactie tussen water en land, en tussen natuur en mens, heeft unieke gebieden opgeleverd. Duinen, bossen, heide, laagveen, getijdenwater, beekdalen en vennen; allemaal op korte afstand van elkaar. Elk gebied heeft zijn unieke karakter en historie, met eigen planten, dieren en landschappen. En een geheel eigen rust en dynamiek.

In Nederland staan we voor natuur die uitnodigend is. Waar iedereen natuur op zijn eigen manier kan beleven juist door de diversiteit tussen en binnen gebieden. Waar natuur en mens elkaar versterken in al hun diversiteit.

In Nederland is natuur onderdeel van onze historie, maar zeker ook van onze toekomst die we samen maken. Welkom in onze unieke natuur!

Meten = weten

We weten als geen ander wie en waar onze bezoekers zijn. We werken samen met overheden en partners in de vrijetijdsmarkt om onze bezoekerscijfers in kaart te hebben.

Blijven investeren. Nieuwe inzichten, kritische consumenten en veranderende wensen. Ze nopen om bij de les te blijven.

Vraaggericht. Om klantgericht te kunnen werken, moeten we weten wat de klant wil. We halen deze kennis actief op.

Onze doelstelling is dat de gemiddelde klanttevredenheid minimaal een 8 is. Dat doen we door verwachtingen waar te maken of liever, te overtreffen. Klantgericht werken is voor ons geen middel, maar een grondhouding die al van oudsher bij Staatsbosbeheer aanwezig is. We luisteren naar de wensen uit onze omgeving en waar mogelijk faciliteren we het beleevingsaanbod van andere partijen in de gebieden die we beheren.

bestedingen per bezoeker en nog veel meer. Waardevolle feiten en informatie die voor diverse doeleinden gebruikt kunnen worden. Tussen 2014 en 2018 zijn alle provincies op deze manier onderzocht. Herhaling van dit onderzoek vanaf 2020 is noodzakelijk om de snel veranderende trends te kunnen bijhouden.

Beter inzicht in gedrag en wensen van klanten is een randvoorwaarde om te kunnen anticiperen, of nog beter: trends en ontwikkelingen net even voor te zijn. In- en externe kennisuitwisseling dragen bij aan het vakmanschap en de relatie met partners, opleidingen en andere terreinbeheerders.

Bezoekers monitoren, toen en nu

Het tellen van bezoekers is niet nieuw, dat doen we al heel lang. De manier waarop we bezoekersonderzoek doen is gelukkig met de tijd mee gegaan. Samen met NBTC-NIPO Research ontwikkelde Staatsbosbeheer een onderzoeksaanpak waarbij van elke provincie de 30-40 belangrijkste gebieden worden gemonitord. Niet alleen Staatsbosbeheergebieden maar ook gebieden van andere terreinbeheerders. Het onderzoek geeft goed inzicht in aantallen unieke bezoekers, herhalingsbezoek (aantal bezoeken), herkomst, leefstijl, ondernomen activiteiten,

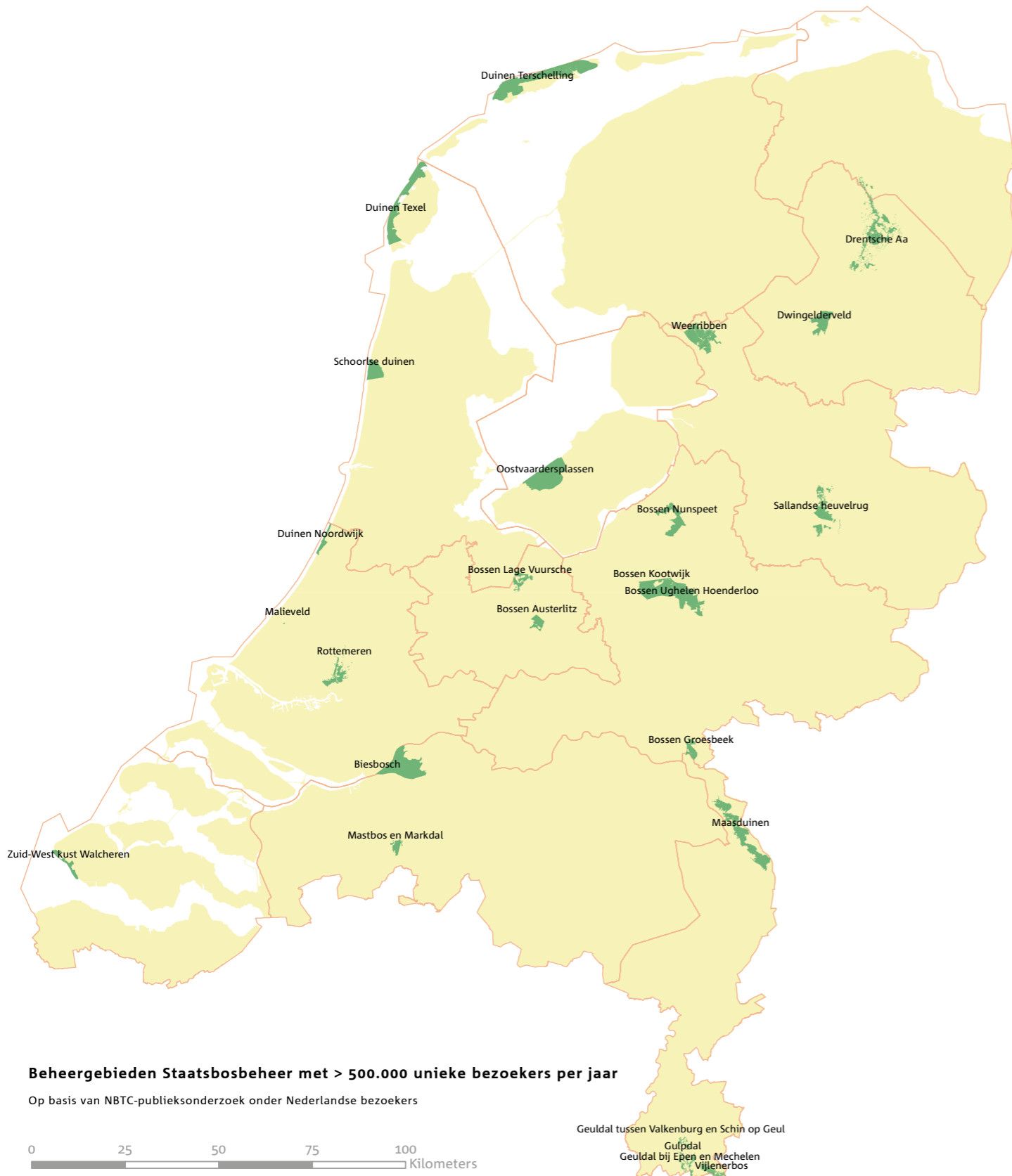
De Zandenplas bij Nunspeet, de recreatieplas ontstond met de aanleg van de A28 tussen Amersfoort en Zwolle in 1961. Op drukke dagen werden luchtfoto's gemaakt om handmatig te tellen hoeveel mensen er waren.

Al in 1965 gestart met klantonderzoek

In 1965 nam Staatsbosbeheer voor het eerst een socioloog in dienst. Hij kreeg de opdracht om uit te zoeken wat de effecten van recreatieve voorzieningen waren.

Een lastig probleem was vandalisme. Natuur en de voorzieningen erin bleken om de één of andere reden kapot gemaakt te worden. Uit onderzoek kwam naar voren dat vandalisme vooral optrad als een plek te klein was voor het aantal bezoekers. Dan werden oevers afgetrapt, hekken omgetrokken, takken afgescheurd, of planten onder de voet gelopen. Maar ook bleek dat publiek aan de nieuwe voorzieningen gewend raakte en van Staatsbosbeheer verwachtte dat ze na verloop van tijd vernieuwd werden. Het dwong Staatsbosbeheer goed in de gaten te houden hoe de behoeften van het publiek in de loop van de tijd veranderden.

J. Buis, J.P. Verkaik: Staatsbosbeheer, 100 jaar werken aan groen Nederland, 1999, Utrecht.

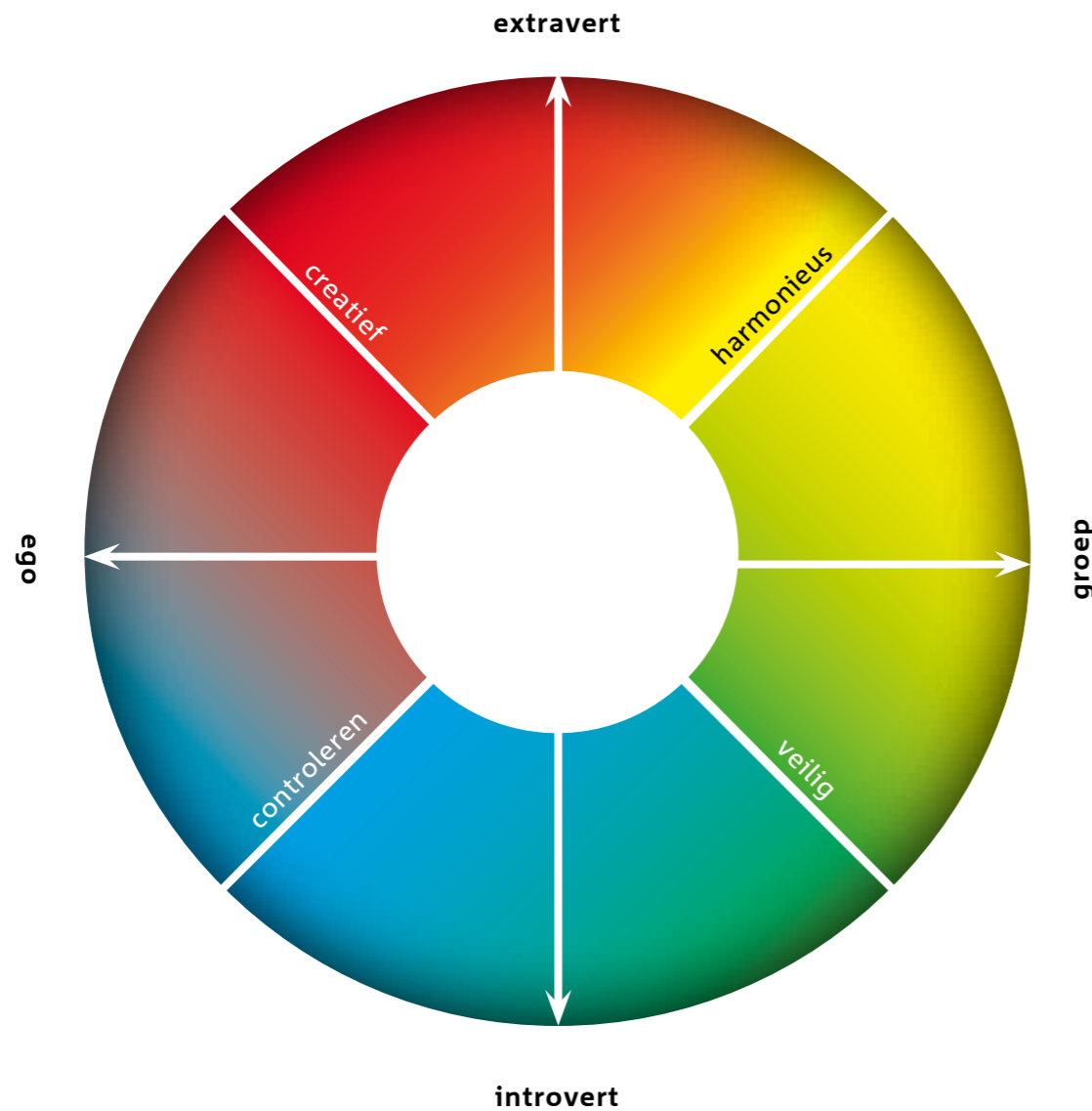

De wensen, behoeften en motieven van (potentiële) bezoekers

Vraaggericht werken, dat is het uitgangspunt. Om de wensen van (potentiële) bezoekers in beeld te krijgen gebruiken we verschillende methoden. Zo zijn in alle provincies in samenwerking met andere partijen de leefstijlen van de bezoekers in kaart gebracht. Voor de inrichting en zonering van onze gebieden zijn de motiefgroepen het meest bruikbaar. Voor de ontwikkeling van beleevingsproducten gebruiken we vooral de persona's.

Deze indelingen in groepen zijn geen wetmatigheid; ze helpen ons om richting te geven. Bovendien verandert de maatschappij door de jaren, dus de context en indelingen veranderen daarin mee.

Om wensen en behoeften van gebruikers en klanten te achterhalen werken we soms gericht samen met partijen die gebruikersgroepen gemakkelijk kunnen benaderen. Zo hebben we samengewerkt met Camperclub NKC, aan NKC-leden hebben wij gevraagd wat zij missen op onze kampeerterreinen. Daarnaast is het soms zo dat er wensen en behoeften zijn die niet passen bij Staatsbosbeheer zelf. Dan onderzoeken we of wellicht een ondernemer hierin kan voorzien.

Leefstijlen

De ene recreant wil zich vermaken en een andere de batterij opladen en genieten. Wat voor de één een absolute 'must' is, is voor de ander juist een absolute afknapper. Waarom trekt het ene gezin met een peuter rond in een kano, terwijl de ander in een bungalowpark met subtropisch zwembad vakantie viert? Het antwoord: zelfde sociodemografische kenmerken, maar verschillende leefstijlen. In Nederland zijn op basis van dit model globaal vier manieren te onderscheiden om in het leven te staan: rood (creatief), geel (harmonieus), blauw (controlerend) en groen (veilig).

Staatsbosbeheer heeft sinds 2014 samen met de verschillende provincies onderzoeken uitgevoerd, specifiek voor de natuurgebieden.

Motiefgroepen

Staatsbosbeheer ontwikkelde in 2009 samen met Wageningen Environmental Research (Alterra, Martin Goossen) de motiefgroepen. De naam zegt het al, de motiefgroepen zijn gebaseerd op het bezoekmotief van de bezoekers. Het gaat om de volgende motieven:

- Gezelligheid: gezellig samen met vrienden of familie op stap.
- Ertussenuit: even de batterij opladen.
- Interesse voor gebieden: lekker ertussenuit en ook nog iets leren.
- Volledig opgaan in de planten- en dierenwereld: liefde voor natuur is het kernwoord.
- Uitdaging: de fysieke uitdaging wordt aangegaan.

In de uitwerking van de motiefgroepen zijn inrichtingswensen geformuleerd. Deze helpen bij het maken van inrichtings- en zoneringskeuzes. Zo is een liggende boomstam voor een recreant met motief 'opgaan in de natuur' een ideaal bankje. De motiefgroep 'gezelligheid' zal er geen bankje in herkennen en wil graag echt een schoon en net bankje, dat lekker zit, met mooi uitzicht en natuurlijk met een rugleuning.

BSR™-leefstijlen model

SmartAgent heeft met partners het doelgroep-segmentatiemodel 'Leisure leefstijlen' ontwikkeld, op basis van het BSR™-model (Brand Strategy Research). Marktonderzoekbureaus SmartAgent en MarketResponse zijn in 2015 samen gegaan onder de naam SAMR Marktvinders. In 2018 heeft SAMR Marktvinders de 'Leisure Leefstijlen' geüpdatet en heeft het model een nieuwe naam gekregen: De Leefstijlvinder™. Overheden, organisaties en ondernemers hebben daarmee beter inzicht in de vrijetijdswensen en -behoeften van Nederlanders. De oorspronkelijke 7 Leisure leefstijlen bestonden uit: creatief en inspirerend rood, uitbundig geel, gezellig lime, rustig groen, ingetogen aqua, stijlvol en luxe blauw, ondernemend paars. De huidige indeling is: avontuurzoekers, inzichtzoekers, harmoniezoekers, rustzoekers, plezierzoekers, stijlzoekers, verbindingzoekers.

www.leefstijlvinder.nl

Daar zijn ook alle achterliggende data, tot op postcode-niveau inzichtelijk en vrij toegankelijk.

Vijf recreatiemotieven

Gezelligheid	Er tussen uit	Interesse	Volledig opgaan	Uitdaging
Samen	Dichtbij	Interessant	Liefde voor natuur	Avontuur
Leuk	Ontspanning	Informatie	Ontdekken	Gezond
Gemak	Genieten	Verhaal	Oorspronkelijk	Fit
Service	Rust	Weetjes	Alleen	Afstanden
Iets extra's	Mooi	Cultuurhistorie	Biodiversiteit	Sport
Plekken	Bereikbaar	Kennis	Ruig	Doelgericht
Veilig	Afwisseling	Rust	Kennis	Inspanning
Ontmoeten		Leren		Activiteit

Persona's

Vanuit marketingoogpunt zijn in 2011 vier persona's geïntroduceerd. Deze persona's zijn door onderzoeksbureau Motivaction voor Staatsbosbeheer gemaakt en gebaseerd op de Mentality™-milieus die zij hanteren. Er is vervolgens een match gemaakt tussen de motiefgroepen en de persona's door ook clusters te benoemen. De persona's zijn zeer bruikbaar bij productontwikkeling en (marketing)communicatie.

Open data en kennis delen

De technische ontwikkelingen gaan snel. En wij gaan mee. Informatie over bezoekersstromen, drukke wandelpaden of populaire bestemmingen kan helpen bij het verbeteren van de kwaliteit. Zo kunnen plekken waar het druk is, met behulp van open data gemakkelijker worden vermeden. Zo kunnen we beter sturen in druktebeleving en onze gast een beter product leveren.

Ook onze gigantische hoeveelheid content (tekst & beeld), verhalen over natuur, tips over welke gebieden in welk seizoen het mooist zijn, maken we geschikt voor partners waarmee we samenwerken. Via hen bereiken we een breder en ander publiek.

Wij delen de nodige kennis met collega-terreinbeheerders (Natuurmonumenten en provinciale Landschappen). We wisselen al enkele jaren kosteloos data van routestructuren uit met organisaties als Wandelnet, Fietsplatform en Koninklijke Nederlandse Hippische Sportfederatie (KNHS). Deze bestanden kunnen ook via open data worden aangeboden aan andere partijen. We werken met hen samen om de data up-to-date te houden.

Persona's zijn archetypes van onze bezoekers en vertegenwoordigen vier clusters:

Wouter

Natuurcluster

'In de vrije natuur kan ik me echt weer even opladen'

Favoriete natuur:

- Passie voor natuur
- Zowel ruige als stille natuur
- Liefst op pad met gelijkgestemden of met kinderen om de passie te delen
- Geen voorzieningen

Wil

Fiets- en wandelcluster

'Wat mooi is moet je behouden!'

Favoriete natuur:

- Natuur is belangrijk
- Toegankelijke natuur waar ze in stilte van kan genieten
- Zoekt de natuur op om er even tussenuit te zijn
- Wil graag wat leren

Kevin

Sportieve cluster

'Natuur is om je uit te leven'

Favoriete natuur:

- Natuur op zich niet echt belangrijk, wel als decor voor sportieve activiteiten
- Toegankelijk en rustig, geen last van andere gebruikers
- Fysieke uitdagingen, spannend, avontuurlijk

Mariska

Gezelligheidscluster

'Met je vrienden is het overal gezellig, ook in de natuur'

Favoriete natuur:

- Gaat het minst vaak naar de natuur
- Natuur is decor
- Gaat naar de natuur om samen op stap te gaan
- Toegankelijke natuur (goed bereikbaar en vindbaar) met veel voorzieningen

	Oriëntatie	Besluit & boeking	Vorbereiding	Aankomst	Gebruik	Afscheid	Nadien
Stappen/fases	Je gaat zoeken. Op internet, je vraagt familie/vrienden. Kijkt in toeristische folders, etc. en komt bij Staatsbosbeheer.	Wat je vindt ziet er goed uit. Je gaat boeken.	Is alles duidelijk?	Gemakkelijke route. Warm welkom.	Daadwerkelijke wandeling, excursie, overnachting Buitencentrum-bezoek.	Een warm 'tot ziens'.	Hoe denk je eraan terug? Beveel je het anderen (actief) aan? Deel je het op social media en review-platforms?
 80%		%	%	%	%		%
 55%	%					%	
							
Pijn & fijn punten (voorbeelden)	- Kon het niet vinden, heb gebeld, maar er nam niemand op - Kwam gelijk via Google op de juiste plek	- de prijzen stonden er niet op, onduidelijk hoe het precies gaat - Mooie website, duidelijke informatie die ik zoek, gemakkelijk te boeken	- onduidelijk of ik mijn hond mag meenemen - ik weet wat ik mee moet nemen en hoe laat ik waar moet zijn	- adres niet te vinden in navigatiesysteem - vanaf de snelweg stonden er al borden	- ik dacht dat de boswachter er(bij) zou zijn, maar heb hem niet gezien - ondanks de regen was het geweldig, we konden paraplu's lenen én verrekijkers.	- we bleken ineens aan het eind en toen was het afgelopen - we kregen een hand en nog tips voor andere bezoeken	- het was best leuk, voor één keer, maar zou het niet aanbevelen - ik ga zeker nog eens, mijn vrienden zouden dit ook geweldig vinden

Customer journey

Om de klanttevredenheid te verhogen, heb je een duidelijk beeld nodig van de fases in het klantcontact. Dat begint op het moment dat iemand zich oriënteert en eindigt (ideaal gezien) op het moment dat iemand een ambassadeur van je wordt. Voor Staatsbosbeheer is dat ambassadeurschap extra belangrijk omdat we geen reclamebudgetten hebben. Als iemand een hele positieve ervaring heeft gehad, dan zal hij/zij er uit zichzelf enthousiast over vertellen aan anderen. Ook is de kans groter dat iemand het deelt op social media of in een review. In zijn algemeenheid is iemand enthousiast als de verwachtingen worden overtroffen.

Als je weet hoe de klant al die stappen ervaart, dan kun je per stap kijken wat er te verbeteren is. Een customer journey is eigenlijk een reis van een klant. Het begint met een trigger. Dat kan zijn dat je iets hoort of ziet over een natuurbelevingsproduct, of dat je een dagje met je gezin eropuit wilt, je echt weer even de natuur in wilt om op te laden, of je maandelijkse wandeling met een vriendin

er weer aankomt en die gaat plannen en boeken. Bovenstaand een voorbeeld van de stappen in een customer journey. Natuurlijk kan iemand na een ervaring weer opnieuw instromen.

Er zijn verschillende manieren om aan de input voor de customer journey te komen. De grote valkuil is dat je het enkel zelf gaat invullen, dan zitten er sowieso aannames van jezelf in, die zijn nooit objectief. Maak gebruik van onderzoeken die er al zijn, bij Staatsbosbeheer of bij andere partijen. Andere mogelijkheden zijn enquêtes, gebruikers vragen om deel te nemen aan onderzoek (eventueel via andere partijen/brancheorganisaties). De meest intensieve, maar ook effectieve manier is gesprekken met de klanten voeren.

Andere belangrijke elementen voor een effectieve customer journey zijn:

- Bepaal vooraf heel duidelijk wat je precies wilt onderzoeken.
- Hoe specifieker de doelgroep, hoe preciezer de resultaten. Zo bleken bij de kampeerterrinen campers, gezinnen

met kinderen en vaste gasten hele andere ervaringen en behoeften te hebben. 'De kampeerder' bestaat niet.

- Een customer journey is alleen zinvol als je ook echt bereid bent om aan de slag te gaan met de resultaten.

Mystery reviews

Bij de Buitencentra, kampeerterrinen en excursies worden sinds 2015 'mystery-gasten' ingezet. Met onaangekondigde bezoeken brengen we in kaart hoe gasten onze producten en diensten beoordelen. De 'mystery-gasten' komen kamperen, nemen deel aan een excursie, kopen een product in de winkel en drinken een kop koffie bij de horeca. Daarnaast nemen ze per e-mail en telefoon contact op en stellen een aantal inhoudelijke vragen aan de balie.

De resultaten geven hele concrete inzichten, vaak heel praktisch van aard. Veel kunnen we gelijk aanpassen of verbeteren. Natuurlijk zijn er ook zaken die meer bestudering, onderzoek en afwegingen vragen, ook in prioriteit en budget.

Serviceconcepten

Resultaten van klantonderzoeken worden in workshops met de medewerkers omgezet in 'hoe we om willen gaan met onze gasten'. Voor de Buitencentra en kampeerterrinen is in serviceconcepten omschreven wat we vanzelfsprekend vinden, maar vooral ook hoe we de verwachtingen van onze bezoekers kunnen overtreffen. De actiepunten zijn opgedeeld in houding & gedrag (kost niets), procedures (moet geregeld worden, kost tijd) en wensen (kan nu niet gelijk, wellicht later).

Beleven: 'n breed palet

Voor ieder wat wils. We zijn er voor iedereen. Natuur is voor iedereen. Jong & oud, arm & rijk, Nederlandse & andere culturen.

'Tripadvisor' van de natuur. Dat is wat we willen zijn, voor alle natuurbelevingsproducten.

Onze belevingsproducten. Grofweg zijn de daadwerkelijke belevingsproducten te verdelen in vijf segmenten. Elk met specifieke kenmerken, kennis, doelgroepen, en natuurlijk specifieke behoeften van die doelgroepen. Ook kent elk segment een andere problematiek, die vraagt om een eigen aanpak.

Ook het financiële plaatje is wisselend

Jaarlijks zorgt de gastvrijheidseconomie voor 72,7 miljard aan bestedingen, waarvan ruim 3,9 miljard gerealiseerd wordt door zakelijke bijeenkomsten. Dat vertaalt zich in zo'n 626.000 banen in totaal. Wie kijkt naar de activiteiten in de vrijetijdsmarkt, ziet dat 'buitenrecreatie' er met kop en schouders boven uit steekt. Staatsbosbeheer speelt daar een cruciale rol in. Wandelen, fietsen en varen vormen de belangrijkste activiteiten in onze terreinen. Tegelijk zijn de budgetten voor recreatie in de afgelopen jaren drastisch geslonken. Net zoals in vele sectoren is ook in het natuur- en recreatiebeheer sprake van een terugtrekkende overheid. In de huidige financieringsstructuur wordt de openstellingsbijdrage (Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL)) primair ingezet om de basisvoorzieningen voor wandelen en fietsen en varen te bekostigen. Dat gaat om paden, met soms parkeerplaatsen en bewegwijzering als bijbehorende minimale voorzieningen.

Basisniveau

De openstellingsbijdrage (SNL) is vaak al niet toereikend om de basisvoorzieningen in Staatsbosbeheergebieden te garanderen. De komende jaren zal de recreatieve inrichting die nog gebaseerd is op de financiering van vóór 2014 verder worden afgebouwd en omgevormd naar een voorzieningenniveau dat past bij de huidige opdracht en financiering. De afbouw en omvorming zal in overleg met de stakeholders en gebruikers plaatsvinden. Waar Staatsbosbeheer meer wil bieden, kan dat alleen als we aanvullend publieke of private financiering weten te vinden. Ook de inzet van derden bij het onderhoud helpt de kosten te beperken. Bijvoorbeeld voor paardrijden en mountainbiken.

Spik en span

Minder geld betekent dat we ons pakket aan voorzieningen terugschroeven op kwantiteit zonder in te boeten op de kwaliteit. Er zijn grenzen aan wat we kunnen realiseren met de beschikbare budgetten. In de basis en boven alles zijn we gastheer en heten we onze bezoekers welkom. Daarbij horen inrichting en uitstraling spik en span te zijn. In belangrijke gebieden hebben we bezoekerscentra en infocentra om onze gasten te verwelkomen en van informatie te voorzien. Zo zal het gros van onze gebieden voldoen aan de basale wensen en behoeften. En dat geldt ook voor de kennis en kunde van onze medewerkers.

Natuur- en recreatieschappen

Het beheer van de recreatiegebieden, die Staatsbosbeheer beheert in opdracht van natuur- en recreatieschappen, wordt gefinancierd door de schappen. Het inrichtingsniveau is vaak hoog, omdat deze gebieden in de verstedelijkte omgeving liggen en er hoge opvangcapaciteit en aanbod voor diverse leefstijlen gewenst is. Deze gebieden zijn vaak intensief ingericht, de schappen bepalen zelf het inrichtingsniveau en het beschikbare budget. Investeringsdie nodig zijn om de gebieden aan te passen aan de huidige en toekomstige vraag en opgaven als verstedelijking, klimaatadaptatie, gezondheid en energietransitie, zijn mogelijk door bijdragen van onder meer de recreatieschappen en de provincies. Hierbij werkt Staatsbosbeheer intensief samen met de gemeenten en bijvoorbeeld ondernemers uit het gebied, maatschappelijke organisaties, bewoners en vertegenwoordigers van recreanten.

Recreatie

- Zoning & inrichting
- Infrastructuur
- Routes & bewegwijzering
- Voorzieningen
- Beheer
- Gastheerschap & handhaving

Overnachten

- Natuurkampeerterreinen
- Groepsterreinen
- Vrij kamperen
- Vakantiewoningen
- Nieuwe concepten

Excursies

- Kiezen voor kwaliteit
- Online zichtbaarheid en vindbaarheid
- Samenwerken met ondernemers
- Prioriteiten

Info- & Buitencentra

- Buitencentra
- Infocentra
- Virtueel ontmoeten

Events

- Terreinen voor events
- Sport, theater, festival
- De mooiste plekken

Iedereen kan helpen

Het Buitenfonds is een onafhankelijke stichting die geld werft voor waardevolle projecten in de natuurgebieden van Staatsbosbeheer. Projecten waar geen structurele financiële bijdrage meer voor beschikbaar is. Met donaties aan het Buitenfonds kan Staatsbosbeheer die specifieke projecten realiseren. Zoals kinderen naar buiten brengen, het conserveren en toegankelijk maken van cultuurhistorische schatten, spannende manieren om natuur te beleven en het maatschappelijke werk van de boswachter mogelijk maken.

Het Buitenfonds wil met bedrijven en particulieren samenwerken om groene wensen voor huidige en toekomstige generaties te realiseren.

Iedere euro telt, elke donatie is welkom. Buitenfonds is volledig transparant, je weet precies naar welk project je donatie gaat.

www.buitenfonds.nl

To do...

Waar de kwaliteit en veiligheid van de voorzieningen en producten niet meer op niveau is moeten we externe financiering zoeken. Als dit niet slaagt moeten de voorzieningen gesaneerd worden.

En toeristenbelasting dan?

De toeristenbelasting is in de jaren 70 ingevoerd om gemeenten, die extra kosten maken door het huisvesten van grote aantallen toeristen, extra financiële middelen te geven.

Toeristenbelasting is een algemene belasting die een gemeente kan heffen. Hiermee kan de gemeente bijvoorbeeld het gebruik van voorzieningen door toeristen financieren.

Je betaalt toeristenbelasting als je verblijft in een gemeente waar je niet staat ingeschreven. Vaak gaat het (ook om praktische redenen) alleen om overnachtingen. De hoogte van de toeristenbelasting verschilt per gemeente.

Zoals gezegd: de toeristenbelasting gaat naar de gemeente. Niet naar terreineigenaren, zoals Staatsbosbeheer, die veelal recreatieve (natuur)gebieden en voorzieningen beheren, waar juist veel toeristen voor komen. Denk aan alle infrastructuur, bankjes, bewegwijzering, informatie.

Toeristenbelasting wordt meestal niet als bijdrage aan toeristische voorzieningen gebruikt, maar als dekkingsmiddel van de gemeentelijke begrotingen.

In gebieden waar toeristenbelasting direct terugvloeit in beheer en onderhoud van voorzieningen en in promotie van de streek heeft dat een positief effect op samenwerking tussen ondernemers, terreinbeheerders en de gemeente en de aantrekkelijkheid van de streek wordt vergroot.

1 Recreatie

Een ervaring om nooit te vergeten

De wensen van bezoekers. Als we die kennen, dan kunnen we ons aanbod optimaliseren. Een gevarieerd aanbod dat ook aansluit bij specifieke waarden, het DNA van het gebied en de regio.

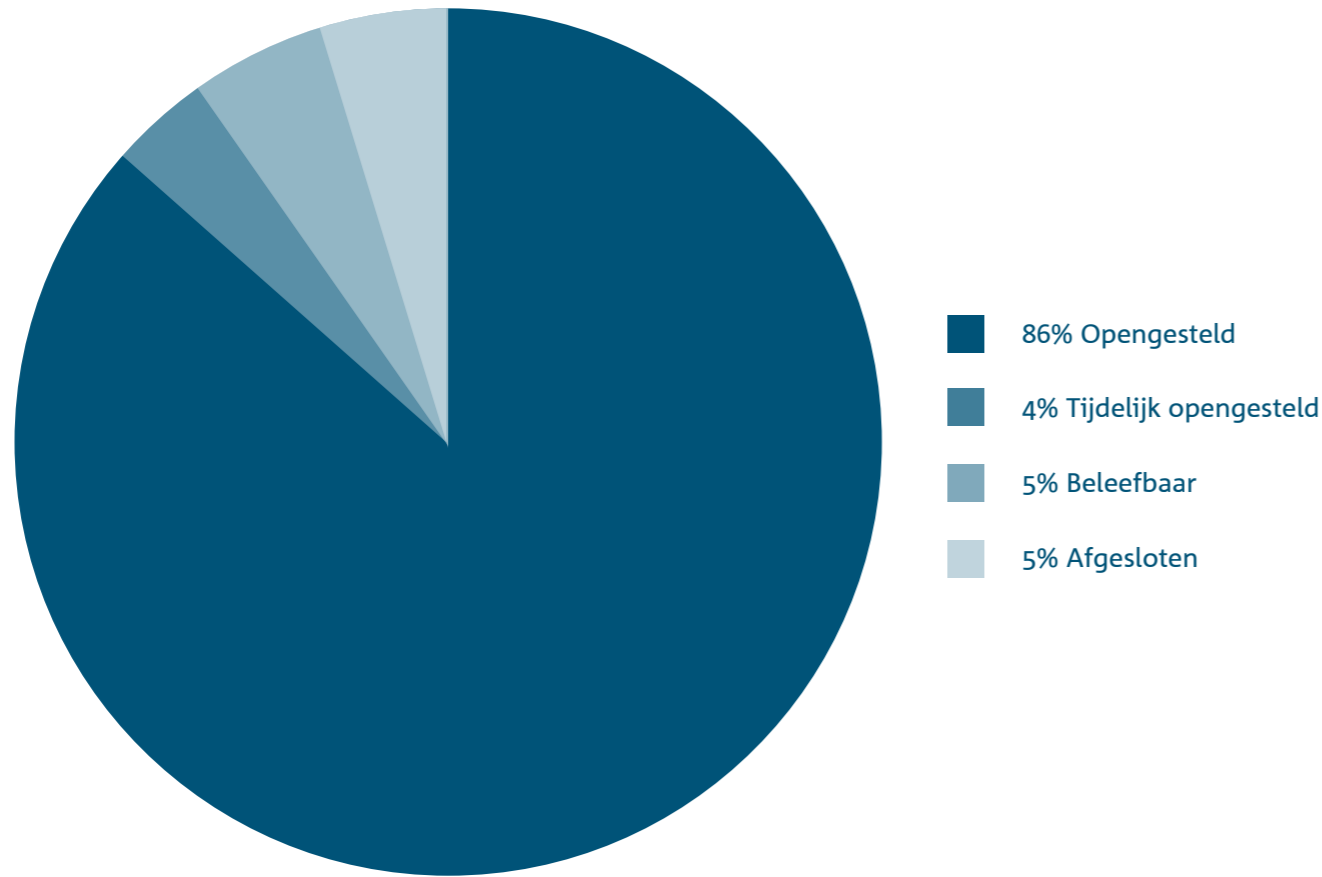
De basis op orde. Dat begint bij goede zonering en inrichting, met de juiste infrastructuur (wegen, paden), routes/bewegwijzering en over dat alles het optimale beheer, gastheerschap en handhaving. In de praktijk is dat: belangrijke wandelpaden zijn goed beloopbaar, fietspaden zijn overal veilig, entrees zijn uitnodigend, er ontbreken geen routepaaltjes, bebording is herkenbaar, meubilair is schoon, heel en veilig en de informatie is digitaal naadloos ontsloten. Wat we bieden, dat moet echt goed zijn.

Focus op wandelen, fietsen en varen. Met 150 miljoen bezoeken per jaar is Staatsbosbeheer de grootste gastheer van Nederland en aanbieder van dagrecreatie. En de gasten worden bediend: 95% van de gebieden is vrij toegankelijk of beleefbaar. Het overgrote deel van de recreanten (80%) komt om te wandelen en fietsen. Hier ligt dan ook onze prioriteit.

We gaan voor kwaliteit. We willen graag weten of wat we bieden goed (genoeg) is. Bezoekers geven ons nu een 7,8, we streven naar minimaal een 8.

Ankie van Dijk (Wandelnet) over de toekomst van wandelen:

“Wandelen wordt hipper! Het aantal wandelaars neemt toe. En de doelgroep wordt steeds breder en gevarieerder. Het is de meest laagdrempelige en goedkope vorm van recreatie. Verschillende motivaties om te wandelen/lopen nemen toe (ontspannen, gezellig, verplaatsing in de stad, gezondheid, prestatie, etc.). Wandelen om gezondheidsredenen is populair/stijgend. Zitten is het nieuwe roken, bewegen is een must. Staatsbosbeheer is al een hele belangrijke facilitator van wandelen. Verbetering van de kwaliteit van de voorzieningen en van de beleving is op sommige plekken aan de orde. Staatsbosbeheer kan als ‘kenner van beleven’ als geen ander helpen in gebieden grenzend aan eigen bos en natuur, zowel in het buitengebied als in de stad.”

1.1 Zonering en inrichting

Wandelaars, fietsers, ATB-ers, ruiters, honden-losloop-gebieden, speelbossen, zoveel mensen, zoveel wensen en dat gaat niet altijd samen. Goede zonering helpt om bezoekersstromen beter te scheiden en accenten te leggen. Soms bekijken we dat lokaal, soms op regionaal niveau. De toekomst van recreatie ligt ook buiten de eigen terreinen. Betere verbindingen tussen stad en buitengebieden bijvoorbeeld. En rond stedelijke gebieden meer open plekken voor dagrecreatie. Uitkomsten van de NBTC-NIPO Research-onderzoeken zijn een belangrijke basis voor onze zonering en inrichting.

Openstelling: ja, tenzij...

Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk gebieden zijn opengesteld. Ja, tenzij:

- Terrein afgesloten is op grond van Flora en fauna (FF)-wet, Natuurbeschermings (NB)-wet, Natura 2000.
- Terrein fysiek niet toegankelijk is in verband met veiligheid (bijv. moerassen, trilvenen, instortingsgevaar, hekkrunderen).
- Terrein juridisch niet toegankelijk is (bijv. in verband met pachtvoorwaarden inscharing vee).
- Terrein afgesloten is vanwege andere dringende motieven, hier wordt terughoudend mee omgegaan.

De huidige gebieden van Staatsbosbeheer zijn opengesteld zoals weergegeven in de cirkeldiagram. De afgesloten terreinen bestaan voor het grootste deel uit Rottumeroog, Rottumerplaat en de Oostvaardersplassen.

Recreatiezoneringplan Peelvenen

Legenda

- Zone A: Recreatiezone
- Zone B: Recreatief medegebruik
- Zone C: Tijdelijk recreatief medegebruik
- Zone D: Rustgebied
- Bestaande gemarkeerde routes

Toolbox

Zone	Doelstelling	Beleidsmaatregelen	Beleidsmaatregelen	Beleidsmaatregelen
Zone A
Zone B
Zone C
Zone D

*** Toelichting motiefgroepen**

**** Definitie paden en routes**

Zone A: Recreatiezone

Zone B: Recreatief medegebruik

Zone C: Tijdelijk recreatief medegebruik

Zone D: Rustgebied

In de Peelvenen is in 2018 een nieuw zoneringplan opgesteld. Basis daarvoor zijn vijf bouwstenen: beleid, ecologie, recreatie, cultuurhistorie en landschap. Deze zijn verwerkt tot een schetsontwerp. Tijdens het proces zijn aanliggende overheden, provincies, waterschappen, gebiedscommissies, bestuur National park, streekpartijen en ondernemers geïnformeerd en betrokken. Het schetsontwerp is aangevuld met een toelichtende tabel en sfeerbeelden.

Samen...

(Horeca)Ondernemer gezocht!

Belangrijk onderdeel van zonering en inrichting is het afstemmen daarvan op de wensen en behoeften van gebruikers. Een veel gehoorde uitspraak is; 'Natuur is leuk, maar er hoort wel wat te drinken bij!' We zien dat terug in onderzoeken. Een hoge klantwaardering als er in de omgeving van een natuurgebied ook horecafaciliteiten zijn. Op het terras met een drankje genieten van een prachtig uitzicht op de natuur is immers ook een vorm van natuurbeleving.

Bij zoneringsplannen houden we hier rekening mee. Ideale entreepoorten naar natuurgebieden beschikken over horecafaciliteiten. Zelf zijn wij geen horecaondernemer, dus zoeken we die op. Staatsbosbeheer zoekt regelmatig ondernemers die kansen zien voor onze gebieden, gebouwen of faciliteiten.

To do...

- Gebiedskwaliteiten benoemen vanuit interpretation-methodiek.
- Toepassen Toolkit Recreatiezonering.
- Transparant maken wat we met openstellingsbijdrage realiseren én waar aanvullende financiering voor (nodig) is.
- We faciliteren vanzelfsprekend wandelaars en fietsers. Daar ligt de prioriteit. Andere recreatiewensen zijn bespreekbaar maar het initiatief daarvoor moet van gebruikers, ondernemers of organisaties zelf komen.
- Met partners goede verbindingen realiseren, o.a. tussen stad en buitengebieden.
- Ook buiten de eigen grenzen kijken en rekening houden met het aanbod van anderen.

1.2 Infrastructuur

Wegen en paden, bruggen, hekken, vaarwegen. De aanleg ervan, dat is een vak apart. Welke materialen zijn duurzaam geproduceerd, welke materialen gaan lang mee? Wat is misschien duur qua aanschaf, maar is vervolgens 'goedkoper' in het onderhoud en beheer? Wat is geschikt voor welke ondergrond en past bij het gebied? Met onze jarenlange ervaring beschikken we door de organisatie heen (veelal bij beheerder) over een grote hoeveelheid kennis. Deze is uitgewerkt in ons Handboek Recreatie.

Elke gebruikersgroep een eigen tracé, dat is het uitgangspunt. Zo lopen wandelaars niet voor de wielen van fietsers.

Aan de infrastructuur worden steeds hogere eisen gesteld. Dat heeft ook te maken met een veranderend gebruik. Denk aan de elektrische fietsen. Waar vroeger een smal fietspad voldoende was, moet er nu gelegenheid zijn om (ruim) in te halen. Daar zijn bredere paden voor nodig. Ook aan de veiligheid op kruisingen stellen we steeds hogere eisen.

To do...

- Goed gebruikmaken van alle kennis en ervaring rond infrastructuur.
- Bij vervanging opnieuw kijken naar inrichting en eventueel gewijzigd gebruik (bijv. elektrische fietsen).
- Aansluiting zoeken bij de omgeving en omringende infrastructuur.

Infrastructuur, routes	
Wandelroutes	4.777 km
Fietspaden	2.353 km
Ruiterpaden	2.136 km
MTB-routes	1.022 km
Bruggen	5.044 stuks
Trappen	2.481 stuks
Waterrecreatie	
Vaarwegen	126 km
Vaarwater	3.222 ha
Kanoroutes	337 km

NB: deze cijfers zijn bijgewerkt tot augustus 2018 en betreffen alléén de voorzieningen in eigen Staatsbos-beheergebieden.

1.3 Routes en bewegwijzering

De een volgt een route op een telefoon of gps, de ander liefst gekleurde paaltjes, of knooppunten. Waar mag de hond los? Loopt hier ook een ruiterspad? Mag ik na zons- ondergang dit gebied in? Allemaal zaken die wij via routes en bewegwijzering in het terrein zo goed mogelijk probe- ren te regelen. Zodat het bezoek een optimale beleving is, maar ook zodat onze gastheren de handhaving (van regels) kunnen uitoefenen.

Verreweg de meeste wandelaars blijven op een route. Daarnaast geven de meeste mensen de voorkeur aan in het gebied gemarkeerde wandelroutes. Met paaltjes of bordjes. Men gaat er ook van uit dat die uitgezette route langs de highlights van het gebied gaat.

Zo min mogelijk borden, toch goede informatie

Onderweg vinden mensen het fijn om zo nu en dan extra informatie te krijgen. Bijvoorbeeld op specifiek bijzondere plekken of juist bij werkzaamheden. Het blijft zoeken naar

de balans. Ook hier verschillen de wensen van verschillen- de mensen. Iemand die dagelijks een rondje loopt kent het gebied en de bijzondere plekken, voor een toerist is het juist een toevoeging om gewezen te worden op de soor- ten planten en dieren die er voorkomen, anders mis je ze misschien.

Knooppuntensystemen

Door heel Nederland liggen knooppuntensystemen voor wandelen, fietsen, varen en deels voor paardrijden. Bij dit systeem maakt de gebruiker zelf een route aan de hand van de knooppunten(getallen) op de paaltjes buiten. Voor fietsers en vaarrecreanten een prima systeem. De wande- laar maakt er, voor zover bekend, maar beperkt gebruik van, hij kiest liever voor een route die al is uitgezet of be- schreven dan dat hij deze zelf moet samenstellen.

Staatsbosbeheer zorgt in overleg met de aanbieders van de knooppuntenroute dat de bewegwijzering en informatie-

panelen op een passende manier in onze terreinen wordt aangebracht daar waar de systemen in ons terrein liggen. Alleen in Zuid-Holland beheert Staatsbosbeheer de knoop- puntensystemen in opdracht van de recreatieschappen.

Boswachterspaden

Wandel in het voetspoor van de boswachter

Altijd de mooiste route, passend bij het seizoen? Dan wandel je een boswachterspad.

Elk seizoen worden er nieuwe routes uitgelicht, die juist dan op hun mooist zijn. Als de heide bloeit of juist als de beuken fris groen kleuren in het voorjaar. Zoek thuis via de website de gewenste route uit. In het gebied staan ook paaltjes waar je (o.a. via QR-code) ter plekke een route kunt downloaden.

 www.staatsbosbeheer.nl/boswachterspaden

Digitale technieken

De extra informatie onderweg bieden we ook door digitale technieken. Via VR-methoden gaat een cultuurhistorisch landschap leven door op een telefoon video's van toen te bekijken. Of een filmpje van de boswachter die vertelt wat er te zien is. Elk seizoen anders. Of het beleefbaar maken van minder toegankelijke gebieden. Ook virtuele wandelingen in de natuur, zonder er fysiek te zijn, hebben aantoonbaar invloed op een snel herstel of komen ten goede aan de mobiliteit en participatie van ouderen.

Moerputten-app

Op pad met leerlooier Jacob door de Moerputten

Wie op een andere manier de verborgen verhalen over de spoorbrug en de geschiedenis van de Moerputten wil ontdekken, kan met de app Knooppunt Vught op pad. Leerlooier Jacob neemt je mee door zijn woon- en werkomgeving en laat je met behulp van digitale technieken de mooiste plekjes zien via foto's, filmpjes en verhalen.

To do...

- Routes regelmatig controleren.
- Wijzigingen doorgeven in RV-app, zodat deze ook op de website actueel blijven.
- Altijd eenzijdig bewegwijzering vermindert de 'drukte-beleving', immers: nauwelijks tegenliggers.
- We faciliteren vanzelfsprekend wandelaars en fietsers. Daar ligt de prioriteit. Andere recreatiewensen zijn bespreekbaar maar het initiatief daarvoor moet van gebruikers, ondernemers of organisaties zelf komen.
- Uitbreiden boswachterspaden, in de voetsporen van de boswachter.

To do...

- De voorzieningen die er zijn moeten absoluut veilig & schoon zijn.
- Wijzigingen doorgeven in RV-app, zodat deze info ook op de website actueel blijft.
- Naast aanleg ook (externe) financiële dekking voor beheer en onderhoud lange termijn nodig.

1.4 Voorzieningen

Bankjes, uitkijkpunten en -torens, vogelkijkhutten: allemaal extra's waar geen basisfinanciering voor is, maar die nét die unieke natuurbeleving kunnen bieden. Voor deze voorzieningen zoeken we naar extra financiering en naar samenwerking. Met overheden, maatschappelijke organisaties, brancheverenigingen en ondernemers. Het gaat daarbij niet alleen om de aanleg, maar ook om financiën en samenwerking voor het beheer en onderhoud voor de lange termijn.

Soms minder, soms meer

Bij het plaatsen van voorzieningen moet rekening worden gehouden met de gekozen zonering en de motiefgroepen en leefstijlen. Voor een recreant met motief 'opgaan in de natuur' is een boomstam immers al een ideaal bankje. Ook moeten de voorzieningen passen bij het DNA van het gebied en passen in het landschap.

Minimale voorziening, maximale beleving

Soms zijn juist géén extra voorzieningen gewenst. Denk aan de kernen van Nationale parken, daar streven we naar minimale verstoring van het landschap. Dat zijn plekken waar vormen van wildernis centraal staan. Dat zijn top-belevingen op zichzelf.

Uitkijktoren Kootwijkerzand

De 13,5 meter hoge uitkijktoren, ooit gebouwd ter ere van 100 jaar Staatsbosbeheer, geeft een prachtig uitzicht over de grootste zandverstuiving van West-Europa. De toren heeft in zijn 17-jarige bestaan veel bezoekers gezien, maar was door weersinvloeden aan vervanging toe. De komst van de uitkijktoren is mede mogelijk gemaakt dankzij een succesvolle crowdfundingactie van het Buitenfonds die 17.000 euro opbracht. De gemeente Barneveld, provincie Gelderland, Fonds 1845, Veluwefonds, Van der Valk De Cantharel en SOS Events leverden ook financiële bijdragen. Het werk van Defensie werd belangeloos ondersteund met twee hoogwerkers van Machine Verhuur Barneveld. Zonder al deze steun had Staatsbosbeheer dit project niet kunnen realiseren. In totaal kost de toren zo'n 90.000 euro.

Minder prullenbakken

Staatsbosbeheer plaatst al tientallen jaren minder prullenbakken in zijn terreinen. De kosten van legen en afvoeren zijn hoog en de ervaring leert dat mensen hierdoor afval mee naar huis nemen en er na een drukke zondag minder afval in de natuur (vaak rond uitpuilende prullenbakken) achterblijft. Dit scheelt rond waaiend afval, maar ook zeer fors in de beheerkosten.

Op drukke dagrecreatieterreinen, in de gebieden van de recreatieschappen en in de omgeving van attractiepunten staan wel afvalbakken. Weghalen daar zou tot problemen leiden.

RV-app

De RV-app is een hulpmiddel voor boswachters voor het inventariseren en bijhouden van recreatieve voorzieningen in het veld. De RV-app is gemaakt met ArcGis Online. De data kan bewerkt worden met smartphone/tablet, via een webbrowser en met ArcGIS for desktop.

De gegevens vanuit de RV-app worden gebruikt voor online publicatie op de kaart op de website.

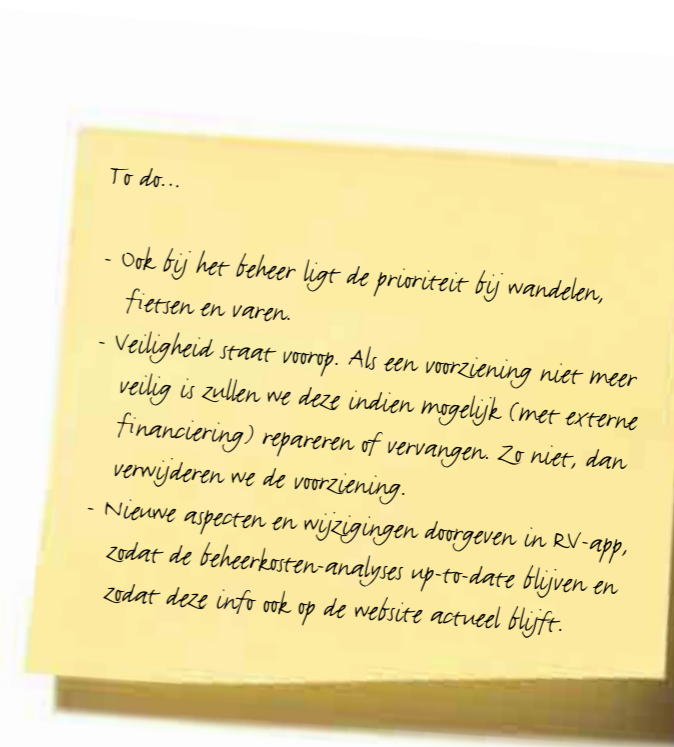
<https://kaart.staatsbosbeheer.nl>

Samenwerking Wandelnet

Staatsbosbeheer en Wandelnet hebben in april 2018 een samenwerkingsovereenkomst gesloten voor aanleg, beheer en promotie van de Lange-Afstand-Wandelpaden (LAW's®).

In 2019 starten vrijwilligers met het evalueren van de kwaliteit van de boswachterspaden en geven zij ons advies over hoe de beleving van de paden kan worden vergroot/versterkt.

- To do...
- Ook bij het beheer ligt de prioriteit bij wandelen, fietsen en varen.
 - Veiligheid staat voorop. Als een voorziening niet meer veilig is zullen we deze indien mogelijk (met externe financiering) repareren of vervangen. Zo niet, dan verwijderen we de voorziening.
 - Nieuwe aspecten en wijzigingen doorgeven in RV-app, zodat de beheerkosten-analyses up-to-date blijven en zodat deze info ook op de website actueel blijft.

1.5 Beheer

Aanleggen en realiseren is één, maar onderhoud is zo niet nog belangrijker. Wel zo fijn als het gras rond een bankje is gemaaid. Een kapot routepaaltje wordt vervangen of gevaarlijke takken die overhangen worden weggehaald. Dat bruggen en uitkijktorens veilig zijn. Ook hier ligt de prioriteit bij wandelen, fietsen en varen. Veiligheid staat voorop. Als een voorziening niet meer veilig is zullen we deze als mogelijk (met externe financiering) repareren of vervangen. Zo niet dan verwijderen we de voorziening.

Onderhoud met vrijwilligers en gebruikersgroepen

Voor onderhoud van wandelroutes werken we samen met Wandelnet-vrijwilligers. Zij controleren wandelroutes en geven ons feedback (zie kader). Ook het onderhoud van ATB-routes wordt voor 80% door vrijwilligers gedaan. In mindere mate werken we samen met ruiterverenigingen en met KNHS zijn we in gesprek over samenwerking rond ruiterspaden.

We gaan voor kwaliteit

Er wordt gewerkt aan een kwaliteitsbeoordelingssysteem voor de voorzieningen. Middels een beeldenboek (met toelichting) kunnen boswachters de voorzieningen die ze met de RV-app inventariseren of bijhouden voorzien van een beoordeling. In de beheerplannen kan dan een status van dat moment worden weergegeven met eventueel maatregelen voor vervangingen of onderhoud/beheer.

Beheerkosten-analyses

We hebben een tool ontwikkeld om goed in beeld te brengen wat de beheerkosten zijn op verschillende geografische niveaus (gebied, provincie, Nationaal park). Bij de beheerkosten-analyses worden de aantallen voorzieningen uit de RV-app gecombineerd met de marktconforme normkosten (Sweco Nederland (voormalig Grontmij) 2014) voor aanleg en beheer. Dat inzicht vergelijken we met de inkomsten uit de openstellingsbijdrage (SNL). Zo kunnen we zien wat er aan (extra) financiering nodig is voor het beheer.

Duurzaam en duurzaam beheer

We zoeken naar duurzaam beheer, voor de lange termijn. Tegelijkertijd zoeken we duurzame materialen, met minimale milieubelasting. Bij die keuzes spelen veel factoren een rol. Zoals in de tabel is aangegeven zijn de beheerkosten sterk afhankelijk van de ondergrond, het gebruik en omgevingsfactoren. Natuurlijk heeft een wandelpad andere eisen dan een ruiterspad. Een verharding in een nat veen- of kleigebied vraagt andere eigenschappen dan op een droge zandgrond. Een pad van asfalt is gevoelig voor boomwortels. Beton is gevoelig voor vorstschade. Een fietspad van schelpen roept bij mensen soms een nostalgisch gevoel op. Maar een schelpenpad is weer extra gevoelig voor beschadiging, bijvoorbeeld als er ruiters met paarden overheen gaan. De milieubelasting heeft meerdere kanten, de winning/productie van het materiaal, maar ook de uitspoeling van stoffen in de natuur op lange termijn. De lijst met factoren is nog langer: zijn er veel overhangende takken en/of boomwortels langs het pad? Wat is landschappelijk passend? Is het een veelgebruikt pad (intensief) of juist heel rustig (extensief)? Wat zijn de aanschafkosten? Wat zijn de beheerkosten (op lange termijn)? Zijn reparaties/herstel gemakkelijk uit te voeren?

Het is maatwerk. Een specialistische puzzel waar beheerervaring, gebiedskennis en behoeften van gebruikers samenkomen.

Voorziening	Per eenheid	Materiaal	Richtbedrag (per jaar)	Sterk afhankelijk van
Fietspad	1 km	Diverse verharding	€ 1.500	Ondergrond en verharding
Mountainbike-pad	1 km	Onverhard	€ 250	Ondergrond en singletrack/multitrack
Ruiterspad	1 km	Onverhard	€ 400	Ondergrond
Wandelroute (bewegwijzerd)	1 km	Halfverhard	€ 850	Ondergrond
Wandelpad	1 km	Onverhard	€ 200	Ondergrond
Aanlegsteiger	1 st	Hout	€ 2.500	Formaat, zoet/zout water, diepte
Infopaneel + drager	1 st	Combinatie	€ 300	
Uitzichtpunt	1 st	Divers	€ 1.000	Formaat en constructie
Vuilnisbak + legen	1 st	Metaal	€ 200	Legen en afvoerkosten afhankelijk van de bereikbaarheid van de locatie
Zitbank	1 st	Hout	€ 150	
Speelbos	1 ha	Divers	€ 750	Zonder inspectiekosten

In bovenstaande tabel staan enkele beheerkosten. Dit zijn:

- De gemiddelde jaarlijkse kosten voor het beheer, exclusief aanschaf en plaatsing, incl. afschrijving, excl. btw.
- De gemiddelde jaarlijkse kosten voor diverse toepasbare materialen.
- De gemiddelde jaarlijkse kosten ongeacht de omgevingsfactoren.
- De gemiddelde jaarlijkse kosten voor de Staatsbosbeheergebieden.

1.6 Gastheerschap & handhaving

Onze boswachters (m/v) zijn gastheer (m/v). Goed gastheerschap ligt in het verlengde van de missie. Staatsbosbeheer wil graag dat de bezoeker zich welkom voelt.

Als je zelf iets organiseert dan zorg je ook voor een aantrekkelijke uitnodiging, met goede routebeschrijving, duidelijke entree, warm welkom, goede faciliteiten, juiste sfeer, goede verzorging, passend afscheid en welgemeend tot ziens. Dat doen onze gastheren ook, onze boswachters én onze vele vrijwilligers.

Hospitality is niet gelijk een term die opkomt bij natuurbeheer, maar dat is wel waar we voor gaan.

Een aantal boswachters is daarnaast ook Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA), zij hebben een taak in toezicht en handhaving, met als doelen:

- De waarden van onze gebieden te beschermen.
- Te zorgen dat onze bezoekers (gebruikersgroepen) zich welkom en veilig voelen.

Dit doen zij door bezoekers 1) te informeren, 2) te corrigeren en zo nodig 3) te verbaliseren.

Gastheerschap

De gastheerrol geldt voor alle medewerkers van Staatsbosbeheer. Gastheerschap is naast een taakonderdeel een gedragskenmerk. Invullen van deze rol betekent:

- Klantvriendelijk en klantgericht werken/optreden/zijn.
- Benaderbaar zijn voor bezoekers (de gasten) van onze gebieden, voor exploitanten of voor andere belanghebbenden.
- Onbevooroordeeld zijn, bijvoorbeeld in relatie tot activiteiten die verder van de eigen levensovertuiging liggen (bijv. homoprostitutie en/of naaktrecreatie).

Handhaving

Onder handhaving wordt het formeel waarschuwend (corrigeren) en repressief optreden (verbaliseren) verstaan. Handhaven is vooral reageren op een geconstateerd ver-

moedelijk strafbaar feit.

De focus van de handhaving ligt op de volgende regelgevingsgebieden:

- Toegangsregels (bijv. niet na zonsondergang).
- Natuur en milieu (bijv. stroperij, dumping van afval, plukken/snijden van beschermde planten, verstoring van dieren of vogels).
- Overlast (bijv. loslopende hond, motorcrossers, mountainbikers in de terreinen (buiten paden) of (geluid)overlast bij verblijfsrecreatie (waaronder ook vliegen met drones).
- Verkeer (bijv. fietsen op een voetpad, ruiters buiten de ruiterspaden of auto's op fiets- of voetpaden, varen in afgesloten wateren en snel-varen waar dit niet is toegestaan).
- Strafrecht (bijv. vernielingen, diefstal, naaktrecreatie, onzedelijk gedrag, agressie en geweld).
- Lokale regelgeving (bijv. als boa's zijn aangewezen voor een Algemene Plaatselijke Verordening (APV) van een gemeente).

Opsporing start vaak na aantreffen van de gevolgen van een strafbaar feit zonder dat de vermoedelijke dader nog aanwezig is. In principe is dit het domein van de politie, Staatsbosbeheer ondersteunt.

Regierol

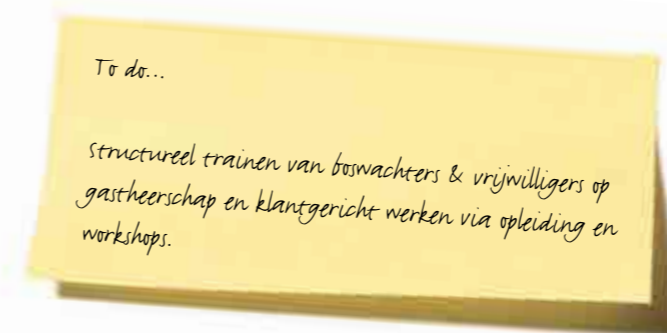
Het organiseren van samenwerking. Het is belangrijk om samen te werken met andere handhavingpartners om qua capaciteit, kennis, kunde en middelen zaken die zich in de terreinen afspelen aan te kunnen pakken. De feitelijke samenwerking dient vormgegeven te worden door de boa. Dit kan door een afspraak met een collega boa van een andere TBO of door het opstellen van een projectplan (handhavingsproject) waarbij meerdere partners betrokken worden en inzet leveren. Belangrijke voorwaarde is dat er een convenant is afgesloten tussen de verschillende handhavingspartijen zodat men bevoegd is om in elkaars gebieden op te treden.

Gastvrij-programma en klantgericht werken

Via opleiding en workshops zorgen we dat onze medewerkers en vrijwilligers goed zijn uitgerust om optimaal gastvrij te zijn. Onderdelen daarvan zijn serviceconcepten die ontwikkeld zijn voor en door de kampeerterrein-beheerders en medewerkers en vrijwilligers van de Buitencentra.

Altijd een boswachter in de buurt

Het liefst zorgen we dat er altijd een boswachter in de buurt is, die je welkom heet, waar je informatie kan vragen, die je de weg wijst naar de mooiste plekken én die een belangrijk oogje in het zeil houdt. Helaas is daarvoor onvoldoende capaciteit, we zijn ook realistisch. Maar we vinden de rol van gastheer (m/v) dermate belangrijk, dat we hiernaar blijven streven!

Buitengewoon opsporingsambtenaar (BOA)

In de 'Beleidsregels Buitengewoon Opsporingsambtenaar' van het Ministerie van Justitie en Veiligheid (2017):

“Een functionaris die uit hoofde van zijn taak, in ondergeschiktheid aan het bevoegde gezag, in overeenstemming met de geldende rechtsregels en met behulp van de hem daartoe beschikbaar gestelde bevoegdheden en middelen, zorgdraagt voor de opsporing van strafbare feiten alsmede met de voorbereiding van de eventuele vervolging van deze feiten.”

2 Overnachten

Wakker worden in de wereld van de boswachter

Rust, ruimte en stilte. Dat zijn de kernwaarden van de overnachtingsmogelijkheden bij Staatsbosbeheer.

Een landelijk dekkend netwerk van natuurkampeerplekken en vakantiewoningen. Dat aansluit bij onze gebieden.

Vrij kamperen en groepskamperen. We zien potentie in de markt en mogelijkheden voor ontwikkeling.

Online business. Wie hier niet in meegaat mist de boot. We moeten blijven investeren in een online infrastructuur en technologie.

Nieuwe concepten voor overnachten. Denk aan slapen op het water of exclusieve (tijdelijke) overnachtingsmogelijkheden.

De basis op orde, we gaan voor kwaliteit. Wat we bieden moet echt goed zijn.

2.1 Natuurkampeerterreinen – Logeren bij de boswachter

De wereld van de boswachter, daar wil je in belanden. Hier vinden onze gasten het succesvolle concept 'Logeren bij de boswachter' dat we in 2014 geïntroduceerd hebben en verder blijven uitrollen. Water, aarde, vuur en lucht zijn de kernwaarden. Die verbondenheid met de natuur en de aanwezigheid van de boswachter zijn twee elementen die ervoor zorgen dat die belofte wordt ingelost. Het onderscheidend vermogen van de boswachter is een unieke sellingpoint in het toch al stijgende marktaandeel van natuurkamperen en is garantie voor authenticiteit. De boswachter is niet 24/7 fysiek aanwezig, hij komt regelmatig langs. Zijn natuurtips vind je op het kampeerterrein, zo wijst hij je de mooiste (seizoens)routes en beste plekken om dieren te spotten.

Goede voorzieningen op 22 natuurkampeerterreinen

Koud douchen en zelf schoonmaken, dat is al lang niet meer van deze tijd. Op elk natuurkampeerterrein zijn warme douches (gratis) en bijna overal zijn plekken met stroom (uitgezonderd Waddeneilanden, Lheederzand en De Dennen). Ook zijn bijna overal honden toegestaan. Sinds 2015 zijn op alle natuurkampeerterreinen campers welkom (uitgezonderd Vlieland, Ameland en 2 van de 3 terreinen op Terschelling). Op 11 terreinen is geïnvesteerd in specifieke voorzieningen voor campers. Denk aan aanleg van verharde camperplaatsen en stortplaatsen waar je met de camper boven kan rijden om het vuile water te lozen. Op 14 natuurkampeerterreinen is een speciale vuurhut gerealiseerd.

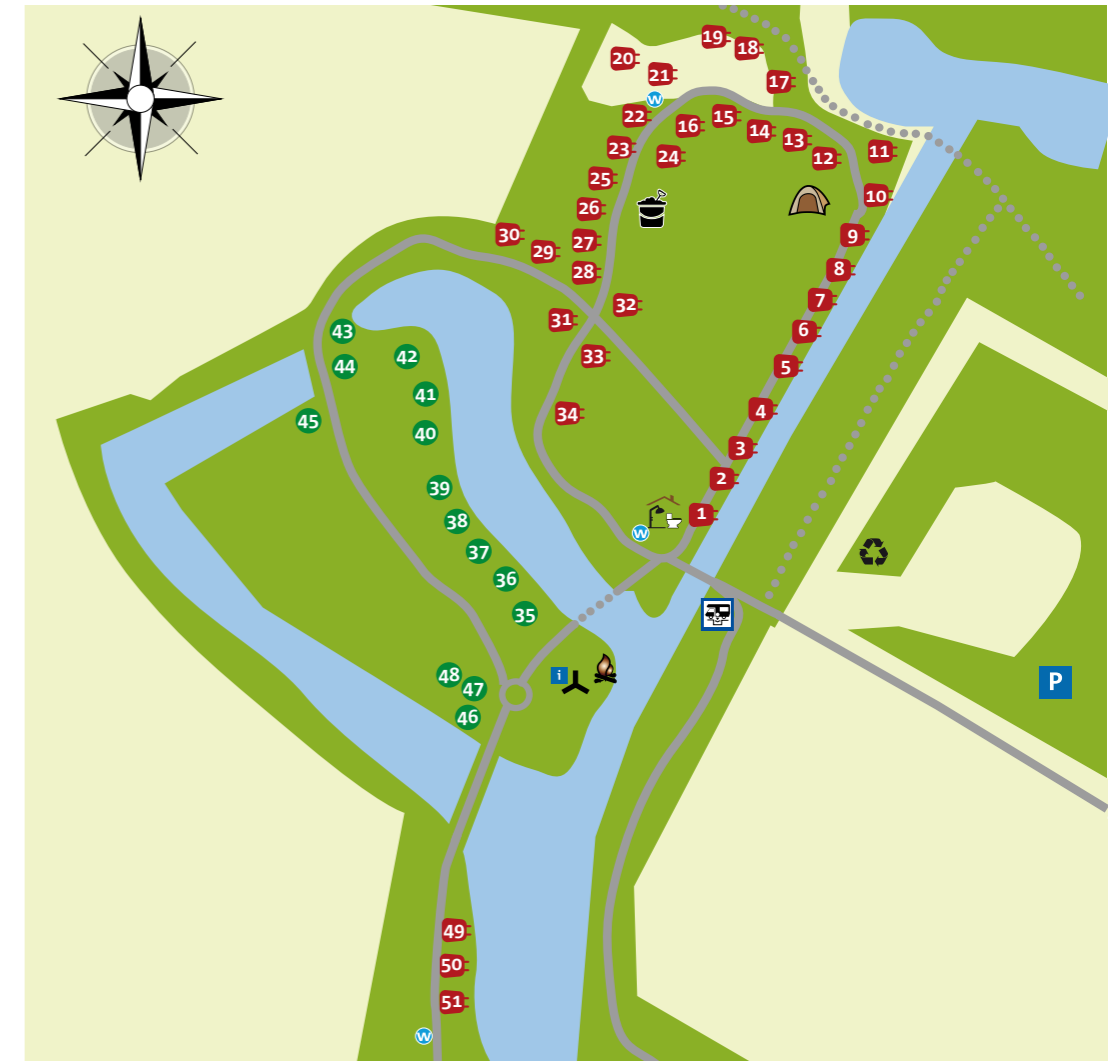
1962 Terschelling, Nieuw Formerum.
Mannelijke en vrouwelijke kampeers werden op verschillende delen van de Staatsbosbeheer-campings ondergebracht

1961, Terschelling, Lies
Waterpomp

Begin jaren 60, Boswachterij Austerlitz
Recreëren met fiets en tent

P Parkeerterrein	● Plek zonder stroom	W Watertappunt
Sanitair gebouw	■ Plek met stroom	Camper stortplaats
I Infobord	Vuurplaats	Zandbak
Afvalcontainers	Trekkersveld	

Boekingsstelsel

In 2012 is de eerste versie van het boekingsstelsel geïntroduceerd. Hier maakte Staatsbosbeheer als eerste natuurkampeertersrein binnen De Groene Koepel (zie kader volgende pagina) de beweging om online reserveren mogelijk te maken. Inmiddels staan op alle kampeertersreinen boekingszuilen. Hier melden gasten zich aan. Gasten die gereserveerd hebben kunnen één van de beschikbare plekken kiezen en ontvangen een sticker uit het apparaat. Mensen die op de bonnefooi komen kunnen wensen en periode ingeven en zien dan de beschikbaarheid. Voor rondtrekkende wandelaars en fietsers is altijd plaats op het trekkersveld. Ook is het mogelijk vooraf een specifieke plek te kiezen. Op de website staan plattegronden met plekknummers en voorzieningen op het kampeertersrein. Het boekingsstelsel vraagt structureel aandacht en ontwikkeling, het moet technisch up-to-date zijn én voor de gast goed & gemakkelijk werken.

To do...

- Verkennen mogelijkheden voor nieuwe kampeertersreinen. Gebieden > 500.000 bezoekers per jaar en nationale parken zijn zoekgebieden.
- Op basis van bedrijfseconomische resultaten besluit nemen over huidige kampeertersreinen; investeren in sanitair of sluiten.
- Een kwaliteitskader voor basisvoorzieningen opstellen en elk terrein beoordelen. Dit is input voor een meerjarig onderhoudsplan.
- Zichtbare aanwezigheid van de boswachter en betere informatie (van de boswachter) op de natuurkampeertersreinen. Praktische info en natuurtips.
- specifieke natuurbeleving bieden vanaf het kampeertersrein en in de directe omgeving.
- Het boekingsstelsel moet technisch up-to-date én voor de gast goed & gemakkelijk werken.

Concept 'logeren bij de boswachter'

Het concept 'Logeren bij de boswachter' blijkt succesvol gezien de omzetstijging en de klantonderzoeken. De klanttevredenheid scoort momenteel een 8+, variërend tussen 8,2 en 8,5. Het sanitair is de belangrijkste basisvoorziening, dit moet kwalitatief goed en schoon zijn. Op plekken waar dit onder de maat is, zien we dat gelijk terug in de klantwaardering. We kunnen daarnaast meer kwaliteit toevoegen door betere informatie (van de boswachter) op de natuurkampeerterreinen. Dat gaat om praktische informatie als wat is waar (afval, parkeerplaats), wat zijn de regels (mag de auto bij de tent, stoken van de vuurhut, waar mag de hond los) en 'hoe laat komt de boswachter'. Ook kunnen we meer dan nu het unieke sellingpoint van de boswachter inzetten door specifieke natuurbeleving vanaf het kampeerterrein. Dat kan in de vorm van tips over welke routes in dat seizoen het mooist zijn, maar ook door excursies die starten vanaf het kampeerterrein.

De Groene Koepel

De kampeerterreinen van Staatsbosbeheer zijn erkende Natuurkampeerterreinen. Het predicaat Natuurkampeerterrein is een beschermde titel. Dit betekent dat terreinen aangesloten zijn bij Stichting De Groene Koepel en voldoen aan alle kwaliteitseisen die voor Natuurkampeerterreinen zijn gesteld. De Natuurkampeerterreinen bestaan al sinds 1975. De Groene Koepel is zelf geen eigenaar van de terreinen. Er zijn 137 Natuurkampeerterreinen in Nederland en 13 in Frankrijk. Daarnaast zijn er in Nederland in totaal 16 groepsterreinen.

Doelgroepen

Voor de natuurkampeerterreinen zijn drie doelgroepen geformuleerd:

- Generatie Y jonge gezinnen (1980/1985): groeiende doelgroep (qua leeftijdsopbouw) waarvoor vakantie vieren in Nederland aantrekkelijk is. Onze marketing is hierop ingericht.
- Camperaars: die een natuurlijke, authentieke omgeving zoeken waar wel de juiste faciliteiten aanwezig zijn.
- Bestaande gasten: vasthouden in het nieuwe concept en uitdagen om anderen aan te moedigen ook te gaan kamperen op onze terreinen.

We staan op een kruispunt: investeren of sluiten van terreinen

Sinds de introductie van het concept 'Logeren bij de boswachter' in 2014 is de omzet elk jaar met 5% gestegen. Deze groei willen we vasthouden door enerzijds te (blijven) investeren in basisvoorzieningen (met name sanitair) en tegelijkertijd kosten te reduceren. Afgelopen jaren zijn er diverse onrendabele terreinen gesloten en/of overgedragen. Op de kampeerterreinen waar geïnvesteerd is zien we een forse groei in het aantal overnachtingen.

We staan nu voor een aantal terreinen op een kruispunt: de sanitaire voorzieningen zijn verouderd, er moet óf geïnvesteerd worden om de kwaliteit te waarborgen óf we moeten het terrein sluiten. Een slechte kwaliteit op het ene terrein straalt namelijk negatief af op de andere terreinen. De keuze voor investeren of sluiten zal gemaakt worden op basis van een meerjarig exploitatieplan per terrein, waarin onderhoud van sanitaire voorzieningen en omzetprognoses de belangrijkste factoren zijn. Uiteraard wordt ook gekeken naar (toekomstige) gebiedsvisies en recreatieve zoneringplannen.

Nieuwe natuurkampeerterreinen

Voor de ontwikkeling van nieuwe kampeerterreinen zijn gebieden met > 500.000 bezoekers per jaar en Nationale parken zoekgebieden. Gerelateerd aan toeristische potentie, bestaande vraag, bestaand aanbod (concurrentie) en de aanwezigheid van beschikbare kavels binnen eigen terreinen. De ambitie is om natuurkampeerterreinen door het hele land te realiseren. Zoals te zien op de kaart zijn er geen natuurkampeerterreinen van Staatsbosbeheer in het westen van het land.

In Drenthe zijn er relatief veel kampeerterreinen dicht bij elkaar. Op basis van de exploitatieplannen per terrein zal vanuit bedrijfseconomisch perspectief een besluit worden genomen.

De boswachter is niet 24/7 fysiek op het terrein

Op 11 terreinen zijn campervoorzieningen

Op een aantal terreinen is winterkamperen mogelijk

Op veel terreinen is een waterpomp met zand voor kinderen

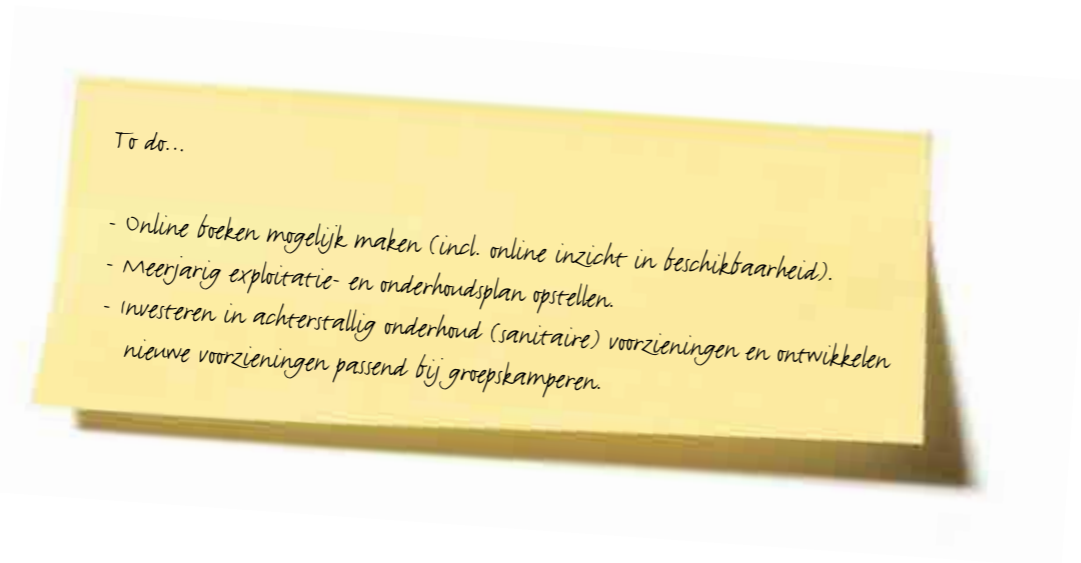

Op 14 terreinen is een speciale vuurhut

Elke terrein is uniek, bijvoorbeeld door nabijheid van water

Voor groepen zijn voorzieningen om zelf te koken in buitenkeukens nodig

2.2 Groepskampeerterreinen

Onder het concept 'logeren bij de boswachter' exploiteren we 5 groepskampeerterreinen. We zien een groeiende vraag. Steeds meer mensen willen kamperen met schoolklassen, scoutinggroepen, verenigingen, families of een groep vrienden. Ook zien we een groeiende vraag naar terreinen die gebruikt kunnen worden voor kleine (besloten) events, denk aan trouwerijen en groepsbijeenkomsten. Het boekingsproces is handmatig, er is geen online beschikbaarheid in te zien. De komende jaren willen we het groepskamperen professionaliseren en gericht vermarkten.

Op een aantal groepsterreinen is achterstallig onderhoud qua sanitairgebouwen, hier moeten we investeren. Een meerjarig exploitatie- en onderhoudsplan moet inzicht geven en helpen prioriteren.

Groepskampeerterrein	Provincie	Gebied	Plaats
Uteringskamp	Drenthe	Boswachterij Grolloo (Hart van Drenthe)	Elp
De Banken	Flevoland	Horsterwold	Zeewolde
Lange Paal	Friesland	Vlieland	Vlieland
Swartduin	Friesland	Terschelling	West-Terschelling
De Beugense Peel	Noord-Brabant	Boswachterij Sint Anthonis	Landhorst

2.3 Vrij kamperen

Wildkamperen, wie wil dat nou niet? Maar het mag niet in Nederland. Op de 18 paalkampeerplekken slaap je wel onder de sterrenhemel ergens op een stille plek in de natuur. Zonder burens, zonder douche en zonder toilet. Met fantastisch uitzicht en grote kans op een ontmoeting met wilde dieren. Alles wat je nodig hebt, moet passen in een rugzak, want de plekken zijn alleen wandelend en/of fietsend te bereiken. Je vindt deze plekken aan de hand van GPS-coördinaten. Er is plek voor maximaal 3 trekkerstenten, die je op kunt zetten binnen een straal van 10 meter vanaf de paal. Overnachten is gratis, maar je mag er niet langer dan 72 uur verblijven. Water moet je zelf meenemen.

Toe aan vernieuwing

Het vrij kamperen, ook paalkamperen genoemd, bestaat al sinds de jaren 90. De vraag naar 'wildkamperen' stijgt, de behoefte is dus nog steeds actueel, maar het concept is toe aan vernieuwing. Het past goed in de wildernisbeleving die we willen bieden. Eerder is onderzoek gedaan naar 'wildkamperen met permit'. De gedachte is dat men zich vooraf (online) moet aanmelden en dan GPS-coördinaten toegestuurd krijgt. Op die manier hebben we zicht op wie er waar kamperen. Dat helpt bij het voorkomen van overlast, bijvoorbeeld het achterlaten van afval. Nu weten we, achteraf, niet wie dat heeft gedaan. Vrij kamperen vraagt altijd (extra) handhaving om de toepassing van de regels (o.a. max. 72 uur en 3 trekkerstenten) te controleren. In een nieuwe vorm, waarin mensen zich aanmelden kan een (onkosten)vergoeding gevraagd worden.

2.4 Vakantiewoningen – Buitenleven Vakanties BV

Buitenleven Vakanties is een initiatief van dé drie natuurorganisaties van Nederland: De provinciale Landschappen, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer. Een belangrijke reden om vakantiewoningen aan te bieden is om mensen de natuur van dichtbij te laten ervaren, maar ook om op deze manier de, vaak bijzondere, gebouwen in stand te kunnen houden. In het assortiment zitten drie categorieën vakantiewoningen:

- Boswachterswoningen
- Kastelen en landhuizen
- Buitenbeentjes (veelal ambachtswoningen, als molenaar, veensteker of sluiswachter)

Eén ding hebben ze allemaal gemeen, ze liggen op unieke plekken in de natuur. Staatsbosbeheer heeft zo'n 55 vakantiewoningen die via Buitenleven Vakanties BV geëxploiteerd worden.

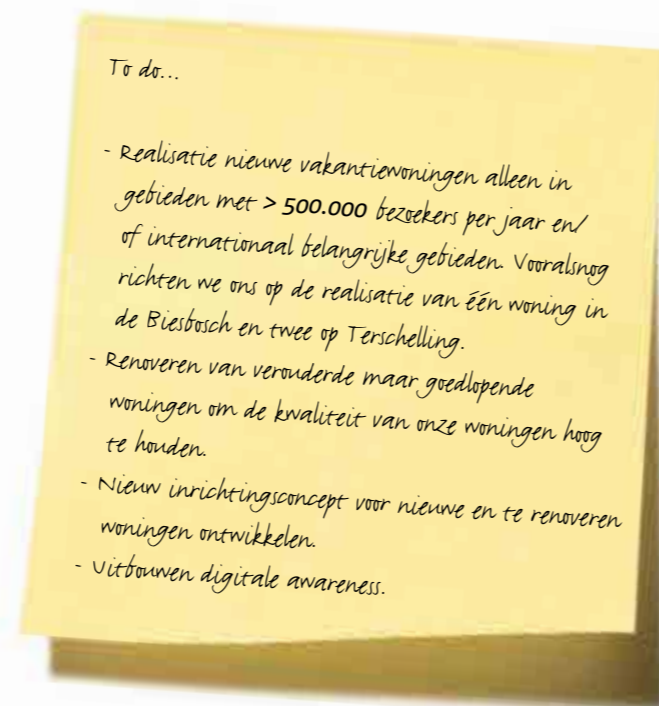
Veel woningen staan in het oosten van het land, de bezetting en omzet zijn van goed niveau. De woningen worden alleen afgestoten indien Buitenleven Vakanties BV de omzet niet kan realiseren en/of als de kwaliteit van de woningen onder de maat is.

Voor de komende jaren ziet Staatsbosbeheer beperkte uitbreiding van nieuwe woningen. Bestaande goedlopende woningen in internationaal belangrijke gebieden zullen worden gerenoveerd om kwaliteit van de woningen te behouden. Investeren om de juiste kwaliteit te waarborgen is noodzakelijk. Ook een (nieuw) inrichtingsconcept is nodig. De locatiekeuze voor nieuwe woningen wordt gebaseerd op gebieden met > 500.000 bezoekers per jaar en internationaal belangrijke gebieden, de fysieke locatie

van de woning, staat van het beschikbare vastgoed en de bedrijfseconomische mogelijkheden. Een goede business-case is randvoorwaarde.

Verblijfsrecreatie in Nederland is een verzadigde markt. Over het algemeen kampen de grote vakantieparken met een verouderd woningaanbod. Slechts een paar van hen investeren in modernisering. Er is een mismatch tussen vraag en aanbod. Er is een duidelijke verschuiving zichtbaar in het klantgedrag: verblijfsrecreatie is een online business. Airbnb, Micazu.nl, Natuurhuisje.nl, ze profileren zich met een compleet digitaal aanbod.

Samen...

Innoveer met ons mee!

Staatsbosbeheer staat ervoor open om met marktpartijen en nieuwe concepten voor verblijfsrecreatie te verkennen en ruimte te zoeken in onze gebieden. Juist ook vormen met een tijdelijk karakter. Natuur vormt de basis. Voorzieningen moeten passen bij het DNA van het gebied en landschappelijk passen.

 www.staatsbosbeheer.nl/zakendoen

2.5 Nieuwe concepten met partners

We denken dat er nog rek zit in verblijfsrecreatie in de natuur.

Denk aan overnachten op water, op unieke, soms tijdelijke plekken. We willen blijven innoveren, passend in het landschap.

Hoge kwaliteit, unieke ligging en een duurzaam karakter rechtvaardigen een marktconforme prijs die past en verschilt per comfortniveau.

Cabiner

Meerboeien

Vlotkamperen

Boomhutten

Maruka onderwaterhotel

3 Excursies

Staatsbosbeheer neemt je mee naar de mooiste natuur

Beste aanbieder van natuurbeleving. We bieden belevingen waarbij je de natuur op haar mooist ervaart, waaraan deelnemers nog lang met plezier, verwondering en respect terugdenken en enthousiast over vertellen.

Gastvrijheid is het uitgangspunt. Onze boswachters zijn gastvrij en dat verwachten we ook van vrijwilligers en ondernemers waar we mee samenwerken.

De boswachter. Die is authentiek, weet de mooiste plekken en deelt vanuit zijn dagelijkse ervaring en kennis van de natuur.

Al meer dan een eeuw

De eerste excursies organiseerde Staatsbosbeheer al begin 1900 en dat is nooit gestopt. Steeds zijn er veranderingen doorgevoerd, passend bij de tijdsgeest in de maatschappij. Was toen 'voorlichting en educatie' (kennisoverdracht) het hoofddoel, nu is dat 'mensen de natuur op haar mooist laten beleven' (ervaren). Altijd zijn de trots en passie van de boswachter de sleutel.

Excursies met de tijd mee

Waar het voorheen lastig was om een totaaloverzicht te krijgen van het aantal deelnemers aan excursies, kan er door de introductie van het online boekingsstelsel in 2012 strakker geanalyseerd worden. Zo blijkt dat de diversiteit en het aantal excursies groot is. In augustus 2018 staan er 593 activiteiten online. Van wildspotten met de boswachter, tot wandelingen met vrijwillige gidsen, tot het bezoek van een fort. Waar de ene excursie razendsnel uitverkocht is en er zelfs wachtlijsten zijn (Expeditie Rottumeroog, Bronst, Grote Vijf op de Veluwe), worden andere excursies geannuleerd omdat er geen of weinig aanmeldingen zijn. Dat is zonde van de tijd en energie. Naast verschillen in mate van succes, zijn er ook verschillen in de kwaliteit van de excursies, de verkoopprijzen en wie de

excursie uitvoert (boswachter, vrijwillige gids of ondernemer). We denken dat dit beter kan want:

We geloven dat we nog meer mensen dichterbij de natuur kunnen brengen door ze mee te nemen in onze gebieden en deelgenoot te laten zijn van onze trots en passie. De beste aanbieder van natuurbeleving, dat is wat we willen zijn. Ga je met ons mee, dan ervaar je de natuur op haar mooist.

Al sinds 1921 zijn er excursies in De Muy op Texel. Hier oud-vogelwachter Jan Hopman.

Definitie excursie bij Staatsbosbeheer

In 1985

“Een rondwandeling door het terrein onder deskundige leiding, waarbij de aandacht van de bezoekers wordt gevestigd op de waarden en het beheer van het gebied.” (T. de Haas: Handboek voor bos- en reservaatwachter, 1985, Utrecht)

In 2018

Georganiseerde (betaalde) natuurbelevingsactiviteiten, onder begeleiding van een boswachter (of soms vrijwilliger), gericht op ervaren, beleven. Ofwel:

“Natuurbelevingen waaraan deelnemers nog lang met plezier, verwondering en respect terugdenken en enthousiast over vertellen.”

NB Excursies die gaan over werk(zaamheden) in het terrein van Staatsbosbeheer, die gericht zijn op kennisoverdracht of groepsgewijze activiteiten voor kinderen (educatie) vallen hier niet onder.

3.1 Kiezen voor kwaliteit

Om onze ambitie waar te maken hanteren we de volgende uitgangspunten voor excursies bij Staatsbosbeheer:

1. Minder divers, maar een gericht aanbod dat een brede doelgroep aanspreekt die van nature nog niet dichtbij ons staat (we laten natuur ervaren in plaats van louter kennis-overdracht). We organiseren geen excursies omdat we het zelf leuk vinden, maar kijken eerst naar wat mensen in de samenleving aantrekkelijk vinden en zoeken daar de aansluiting met het DNA van onze gebieden en ons verhaal.
2. Werken met landelijk overkoepelende concepten, met lokale invulling. Op die manier zijn de excursies beter te promoten, ook als Staatsbosbeheer-product, wat positief afstraalt op ons merk en (het werk van de) organisatie. Goede voorbeelden daarvan zijn de Grote Vijf-safari's en de Vollemaanexcursies.
3. Gastvrijheid is het uitgangspunt, onze boswachters zijn gastvrij en dat verwachten we ook van vrijwilligers en ondernemers waar we mee samenwerken, we selecteren daar ook op.
4. Het unique sellingpoint van Staatsbosbeheer is de boswachter, die is authentiek, weet de weg en deelt vanuit zijn dagelijkse ervaring en kennis van de natuur. De boswachter geeft unieke (natuur- en wild-)excursies zelf. Bij

thema's outdoor/bushcraft, culturele schatten en evenementen werken we samen met ondernemers. Bij algemene belevingsexcursies (bijv. zintuigenwandeling) of excursies die juist meer de diepte ingaan (bijv. vleermuizen of orchideeën) zetten we ook (vrijwillige) experts op dat vlak in.

5. Bij alle Staatsbosbeheer-excursies vertellen we: wie we zijn, waar we voor staan en wat we doen (ons verhaal). Dit verwachten we ook van partijen waarmee we samenwerken.
6. We werken samen met ondernemers waar specifieke expertise zit, die we zelf niet in huis hebben. Voor deze samenwerking gebruiken we de Checklist Partnerships.
7. We willen niet concurreren op prijs, we zijn geen prijsvechter in de vrijetijdsmarkt die het wint op korting. We maken het verschil door natuurbeleving met kwaliteit en gaan hierbij voor een (deelnemers)waardering van 8,5. Het streven is dat alle excursies kostendekkend zijn.
8. De prioriteit voor productontwikkeling ligt in de Nationale parken (nieuwe stijl) en gebieden met > 500.000 bezoekers per jaar. Het stappenplan voor een excursieprogramma per gebied wordt daar als eerste doorlopen. Daarnaast wordt dit gedaan op initiatief van een gebied zelf.

Deze uitgangspunten gelden ook voor groepsactiviteiten.

Denk aan familie-uitjes, maar ook bedrijfsuitjes in de zakelijke markt.

3.2 Een goede online zichtbaarheid & vindbaarheid

We beschikken niet over grote reclamebudgetten, dus moeten we slim gebruikmaken van andere mogelijkheden. Dat begint met online zichtbaar zijn op plekken waar de (potentiële) deelnemer zoekt. Maar ook gevonden worden als mensen niet specifiek ons zoeken. Vervolgens moet de excursie aantrekkelijk gepresenteerd worden zodat men daadwerkelijk gaat boeken. Dit boekingsproces moet optimaal verlopen, zowel voor de klant als voor de boswachter en het klantcontactcentrum. Wie het naar zijn zin heeft gehad, deelt dat in zijn sociale netwerk. Online kan dat via reviews en beoordelingsplatforms. Als we de verwachting overtreffen is de kans nog groter dat de deelnemer er proactief over vertelt aan anderen. Deze vorm van mond-tot-mondreclame is nog altijd de krachtigste vorm.

3.3 Samenwerking met ondernemers

Onze grote kracht is de boswachter, die vanuit zijn dagelijkse ervaring, kennis van de natuur en vanuit zijn autoriteit het beste natuurbeleving kan overbrengen. We zijn hiermee onderscheidend ten opzichte van ondernemers, daarnaast beschikken we zelf over prachtige natuurgebieden wat niet uitsluit dat we in veel gevallen samenwerken met outdoor- en horecaexperts. De excursies zijn in te delen in 5 thema's gericht op particuliere en zakelijke markt en te onderscheiden in excursies waar we erg goed in zijn en die we zelf doen en excursies waarbij we veelal samenwerken.

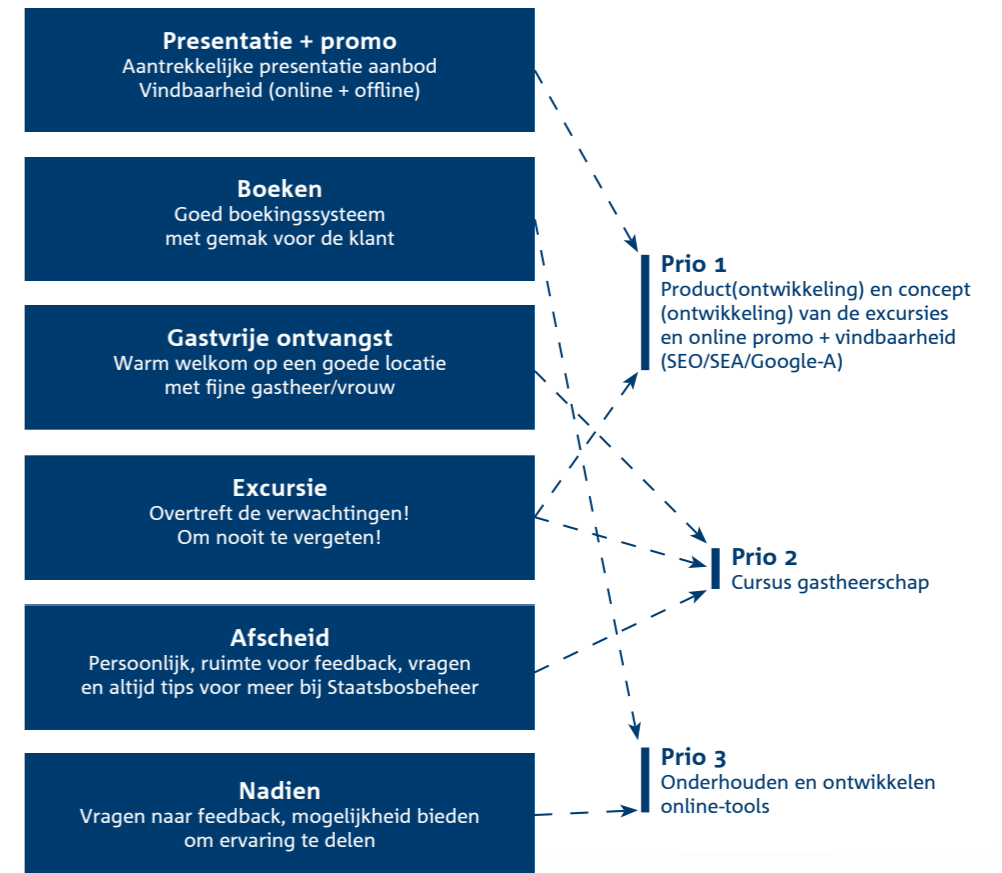
3.4 Prioriteiten

Om te komen tot een betere kwaliteit bij onze excursies zijn de hiernaast weergegeven stappen van de customer journey van belang. Binnen deze stappen zien wij 3 prioriteiten:

Enkele cijfers

- In 2017 hebben 33.723 mensen deelgenomen aan een excursie.*
- In augustus 2018 stonden 593 excursies op de website van Staatsbosbeheer, dat is een representatief gemiddelde voor het gehele jaar. Elk seizoen is er veel te doen, alleen in januari, februari en maart ligt dat iets lager.
- Gemiddeld geven de deelnemers van online boekbare excursies een cijfer 7,91.
- De gemiddelde NPS (Net Promotor Score) voor de excursies van Staatsbosbeheer is 23 (34% promoters).

*Dit zijn enkel de deelnemers van online boekbare excursies. Voor de overige excursies is reserveren niet nodig en vinden betalingen ter plekke plaats.

To do...

- specifieke excursie-boswachters aanwijzen, die zich hier optimaal op kunnen richten.
- stafondersteuning voor productontwikkeling, marketing, PR in opstartfase en bij het opstellen van excursieprogramma's in grotere gebieden of bij Buitencentra.
- Alle excursies doorrekenen, via rekenmodellen voor marktconforme prijsberekeningen, met daarin een marge voor acties (landelijk en lokaal) om zichtbaar te zijn.
- Uitvoeren stappenplan voor een (totaal) excursieprogramma per gebied, prioriteit bij Nationale parken, toeristische hotspots en op initiatief vanuit de gebieden zelf.
- Landelijke product- en conceptontwikkeling voor excursies.
- Verbeteren online promotie en vindbaarheid (SEO/SEA) en analyses (google-analytics).
- Workshops gericht op gastvrijheid, klantgerichtheid en natuurbeleving voor boswachters, vrijwilligers, Buiten- en infocentra en ondernemers waarmee we samenwerken.
- Onderhouden en ontwikkelen van onlinetools als boekingsysteem en review-mogelijkheden

Door Staatsbosbeheer zelf	Met partners
Wildbeleving, waar het spotten van wild centraal staat. Bijvoorbeeld: Grote Vijf-safari's, bronst-excursies.	Culturele schatten: excursies en arrangementen vanuit ons cultureel erfgoed zoals forten en monumenten.
Natuurgebied in de spotlight: een tocht te voet of in een voer-/vaartuig waarbij de mooiste plekken/highlights van een gebied bezocht worden. Bijvoorbeeld: Expeditie Rottumeroog.	Outdoor/Bushcraft: eten uit de natuur, bos, bushcraft, GPS-tracks en survival skills.
Schatten uit de natuur: een tocht te voet of in een voer-/vaartuig waarbij ingezoomd wordt op een bepaald element in een natuurgebied. Bijvoorbeeld: orchideeëntocht, vlermuizen, visarenden.	Natuur als decor: excursies of activiteiten waarbij de natuur het decor is van de activiteit en niet het hoofddoel. Bijvoorbeeld: fotografie-workshops, yoga in de natuur, stiltewandelingen, Halloween, concert.
De natuur bij nacht: het beleven van de natuur na zonsondergang. Bijvoorbeeld: vollemaanwandelingen.	
Doe- en ontdekactiviteiten voor kinderen: op een speelse manier de natuur ontdekken en tegelijkertijd iets leren. Beleving is een grotere component dan educatie. Bijvoorbeeld: Kabouterpad, Buitendag, sPEELse ontdektocht.	

4 Buitencentra

Een onverwachte ontmoeting

Het ideale vertrekpunt voor activiteiten en wandelroutes, een ontmoetingsplek, met informatie, educatie en een rustpunt, met winkel en horeca.

Bemand door servicegerichte medewerkers en vrijwilligers. Onze vrijwilligers verdienen het om goed te zijn uitgerust om gastvrij te zijn. We kunnen niet zonder.

Uniform concept voor infocentra. Flexibele modellen, die toch allemaal Staatsbosbeheer uitstralen en een basiskwaliteit bieden.

Waar ben je in contact met Staatsbosbeheer?

In een Buitencentrum of infocentrum kan dat

bij uitstek. Het zijn ontmoetingsplekken. De

ideale start van een bezoek aan een gebied.

We ontvangen er groepen met een kleurrijk

en gevarieerd aanbod. Van excursies, speel-

mogelijkheden, educatie en informatie, tot

een cultureel evenement. Maar we zien meer

mogelijkheden, juist op onverwachte plek-

ken, waar veel mensen zijn kan je de bos-

wachter ontmoeten.

4.1 Buitencentra

Denk bij een Buitencentrum aan een 'visitor centre' zoals we dat in Nationale parken uit het buitenland kennen. Ze zijn het ideale vertrekpunt voor activiteiten en wandelroutes, een ontmoetingsplek en een rustpunt. Er is informatie, educatie, een winkel, goede horeca en zijn speelmogelijkheden en excursies. Maar ook voor vergaderen en groene groepsuitjes voor bedrijven en als familie/vrienden kan je er terecht.

Met zo'n 1,2 miljoen bezoekers per jaar zijn we goed op weg, maar nog niet overal op het beoogde niveau.

Met de in 2012 ingeslagen weg lukt het niet om zonder aanvullende financiering de Buitencentra kostendekkend te krijgen.

We gaan geen nieuwe zelfstandige Buitencentra meer openen. Wel staan we open voor samenwerking met ondernemers.

In de Nationale parken zijn de Buitencentra hotspots in de gebieden, ze groeien naar visitor centre en dragen bij aan de beleving van het (merk) 'Nationaal Park', passend bij het DNA van het gebied.

Buitencentrum	Provincie	Gebied	Plaats
Schoorlse Duinen	Noord-Holland	Schoorlse Duinen	Schoorl
Boomkroonpad	Drenthe	Hondsrug, Boswachterij Gieten-Borger	Drouwen
Drents-Friese Wold	Fryslân	Drents-Friese Wold	Appelscha
Weerribben	Overijssel	Weerribben	Ossenzijl
Sallandse Heuvelrug	Overijssel	Sallandse Heuvelrug	Nijverdal
Oostvaardersplassen	Flevoland	Oostvaardersplassen	Lelystad
Almeerderhout	Flevoland	De Kemphaan, Stadsbossen van Almere	Almere
De Pelen	Limburg	Groote Peel	Ospel

De eerste centra bij Staatsbosbeheer

Een oude woning in het Savelsbos en een oud vervenershuisje in de Weerribben waren in 1963 de eerste centra. In 1966 werd in de Groote Peel het derde centrum geopend.

In Schoorl opende in 1980 'Bezoekerscentrum Het Zandspoor'. Speciaal ontworpen en gebouwd op deze specifieke plek. In 2011 is het verbouwd en vernieuwd en heropend onder de naam 'Buitencentrum Schoorlse Duinen'.

J. Buis, J.P. Verkaik: Staatsbosbeheer, 100 jaar werken aan groen Nederland, 1999, Utrecht

De exploitatie en organisatie van de Buitencentra is centraal georganiseerd onder de afdeling Beleven. De Buitencentra worden grotendeels bemand door gemotiveerde en deskundige medewerkers en vrijwilligers met een servicegerichte instelling. Deze vrijwilligers staan onze gasten te woord, zowel binnen als buiten. Ze zijn zichtbaar aanwezig in onze gebieden. Onze vrijwilligers verdienen het om goed te zijn uitgerust om gastvrij te zijn, ze krijgen trainingen en mogelijkheden om ervaringen te delen. We vragen hen met ons mee te denken om onze Buitencentra, service en producten te verbeteren. Onze medewerkers zijn klantgericht, zakelijk, ondernemend en gericht op samenwerking.

Primaire taak van de Buitencentra is het activeren en faciliteren van bezoekers van natuurgebieden. Concreet betekent dit het volgende:

- Comfortabel startpunt van een dagje 'natuurbeleving' met:
 - een goede bereikbaarheid
 - ruime parkeermogelijkheden
 - goede horecavoorziening
 - een speelbos
 - persoonlijk contact met onze medewerkers, vrijwilligers en boswachters.
- Plek waar educatie en informatie over natuur, cultuur en landschappen op een eigentijdse manier (edutainment) wordt aangeboden.
- Plek om ons recreatief aanbod te bundelen: knooppunt voor fiets- en wandelroutes, excursies en voorzieningen met een attractiewaarde.
- Plek waar educatie en participatie samenkomen in de vorm van jeugdactiviteiten en vrijwilligers.

Secundaire taak van de Buitencentra is het zorgdragen voor bekendheid met en waardering voor het werk van Staatsbosbeheer en fungeren als etalage en verkooppunt van onze producten voor de publiekmarkt.

Winkel en horeca

De horeca en winkel zijn onmisbare ondersteunende functies in de Buitencentra en leveren een essentiële bijdrage aan de exploitatie.

In 2011 is de huidige winkelformule Buitencentra neergezet met een nieuw assortiment, nieuwe winkelinrichting en uitbreiding van het vloeroppervlak. De winkels beslaan circa 30% van het vloeroppervlak van de centra. In de periode 2015 t/m 2017 is de omzet gestegen met bijna 40%.

De winkel is de grootste dekkingsbijdrage in exploitatie. In het winklassortiment is standaard 10% gereserveerd voor streekproducten, o.a. van lokale boeren.

Het horecaconcept 'Buitengewoon Lekker' biedt een assortiment dat lekker en gezond is, met streek- en seizoensproducten. Minimale oppervlakte is 100 m2 en een terras met landschappelijke beleving. De horeca wordt ingevuld door ondernemers met kennis van en netwerk in de regionale markt. Er is samenwerking in ontwikkeling, promotie, sales en uitvoering van arrangementen.

 www.staatsbosbeheer.nl/buitencentra

To do...

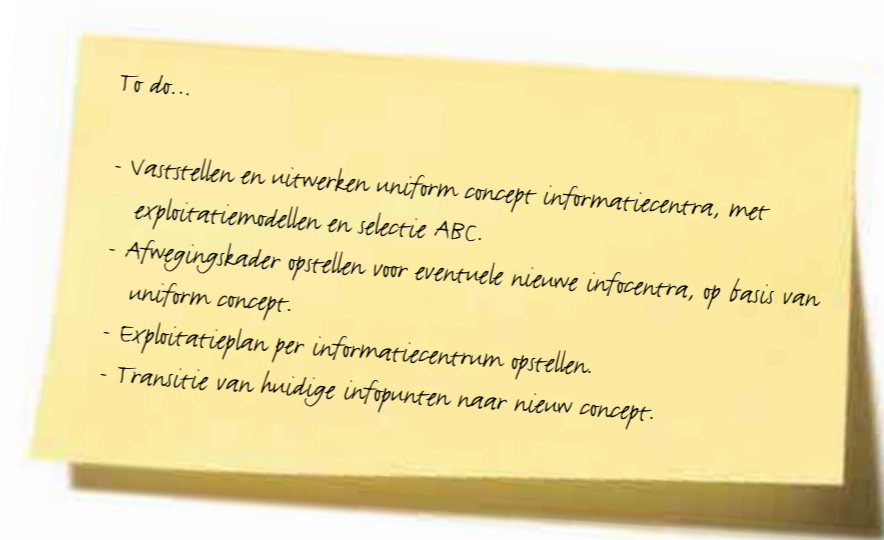
- Meer aandacht voor de kwaliteit en begeleiding van vrijwilligers.
- Regelmatig feedback vragen aan vrijwilligers om de Buitencentra, service en producten te verbeteren.

Concept-visualisatie ontmoetingsruimte Tonnenloods Terschelling door www.tinker.nl

Staatsbosbeheer is partner in De Bastei (centrum voor natuur en cultuurhistorie) in Nijmegen.

To do...

- Vaststellen en uitwerken uniform concept informatiecentra, met exploitatiemodellen en selectie ABC.
- Afwegingskader opstellen voor eventuele nieuwe infocentra, op basis van uniform concept.
- Exploitatieplan per informatiecentrum opstellen.
- Transitie van huidige infopunten naar nieuw concept.

4.2 Infocentra

Naast de Buitencentra zijn er tientallen informatiecentra en infopunten. Ook een informatiecentrum is een ideaal vertrekpunt voor een natuurbeleving. In vorm, grootte, eigendomssituatie, exploitatie en activiteiten verschillen al deze locaties van elkaar. De exploitatie en organisatie van de (huidige en alle eventueel toekomstige) infocentra is georganiseerd in de provinciale eenheden. In alle nieuwe infocentra worden winkelproducten uit het assortiment van de Buitencentra verkocht en adviseren en ondersteunen de stafmedewerkers van de afdeling Beleven regelmatig.

tuur tot stand brengt: door natuurbeleving te stimuleren en te faciliteren. Zij zijn voor het publiek/bezoekers een belangrijk vertrekpunt voor natuurbeleving en tegelijkertijd dé plaats waar we contact maken met het publiek. Dit wil niet zeggen dat we ieder informatiecentrum in de huidige vorm willen behouden. Ze worden allemaal kritisch beoordeeld op bezoekersaantallen, ligging in gebied en potentie in verdienvermogen. We gebruiken renderende elementen van de Buitencentra in de nieuwe aanpak voor de informatiecentra.

Definitie informatiecentrum bij Staatsbosbeheer

Onder een informatiecentrum verstaan we een gebouw in eigendom, of op grond van Staatsbosbeheer, waar met een informatiebalie, vrijwilligers/medewerkers informatie gegeven wordt over het natuurgebied en het werk van Staatsbosbeheer. Vaak in combinatie met voorzieningen zoals toilet, horeca, winkel, aanbod van excursies en recreatiemogelijkheden.

NB: onbemande informatiepunten, gebouwtjes met informatiepanelen, vergaderruimte voor vrijwilligers, ontvangstruimtes op natuurkampeerterreinen en werkschuren met deels een publieksfunctie vallen buiten de definitie van een informatiecentrum.

Uniform concept

Er is een uniform concept voor de informatiecentra nodig waarmee we bezoekers op een eigentijdse manier kunnen voorzien van informatie en een plek bieden voor educatie en natuurbeleving. De informatiecentra zijn van belang voor Staatsbosbeheer en voor de natuur in brede zin. Deze centra moeten bij uitstek de plaats zijn waar Staatsbosbeheer de verbinding tussen Nederlanders en hun na-

Toekomstbeeld

Uitgangspunt voor de positionering van de informatiecentra is beleving in de natuur. Er moet veel te doen en te beleven zijn. Dit betekent dat informatie, excursies, activiteiten en educatie de belangrijkste pijlers zijn. Het informatiecentrum is het startpunt van excursies met als doel om een groter deel van de bezoekers aan het natuurgebied in een centrum te krijgen. Publieksactiviteiten in een grote straal om een centrum, worden vanuit een informatiecentrum aangeboden. In producten en diensten zal – in de vorm van ‘National Standard’ – eenheid worden gebracht, zodat een landelijke lijn ontstaat in het aanbod. Qua herkenbaarheid en uitstraling zal gewerkt moeten worden met een landelijke huisstijl, welke ook toegepast kan worden bij samenwerking met ondernemers.

De informatiecentra moeten een plaats zijn van ontmoeting tussen burgers, jeugd, medewerkers van Staatsbosbeheer en natuur, landschap en cultuurhistorie. Dat kunnen we niet alleen, dus we werken samen. De centra vormen een spin in het web voor de functies voorlichting, educatie, communicatie en marketing; een ‘natuurhuis’; onderdak voor allerlei

activiteiten die gerelateerd zijn aan de natuur. Daarnaast zal een informatiecentrum functioneren als ontmoetingsruimte voor de directe omgeving en streek en op deze manier bijdragen aan de sociaal-economische structuur.

Vertrekpunt voor de belevenissen in de natuur blijft de centrale boodschap. 'Samen met de boswachter de natuur beleven' is hierin de centrale sleutelervaring. De boswachter is ook hier het unique sellingpoint. Het wisselende programma van de excursies met de boswachter (thema, seizoen) moet herhalingsbezoek faciliteren en zo de band met het gebied en Staatsbosbeheer versterken. Het doel is dat 5 tot 10% van de bezoekers deelneemt aan excursies met de boswachters.

Investeren in een grid met potentie

We willen met kennis en content investeren in informatiecentra met potentie. We beoordelen op bezoekersaantallen, ligging in gebied en potentie in verdienvermogen. Daarnaast is het uitgangspunt voor nieuwe centra: samenwerking met ondernemers/partners. Waar de gebouwen op onze ondergrond liggen zijn er verschillende bedrijfsvormen te onderscheiden:

- Woon-in-variant - ondernemer betaalt erfpacht voor de ondergrond en is eigenaar van het pand. Staatsbosbeheer huurt een ruimte terug voor het geven van excursies/informatie.
- Eigendom - Staatsbosbeheer is geheel eigenaar van de ondergrond en het pand en biedt daar met eigen medewerkers/vrijwilligers activiteiten aan.
- Verhuurd - Staatsbosbeheer is eigenaar van de ondergrond en het pand en heeft het gebouw verhuurd of in erfpacht uitgegeven aan een organisatie/ondernemer.

Voor de toekomst willen we zoveel mogelijk inzetten op de Woon-in-variant. Waarbij wij niet zelf investeren in stenen, maar inwonen/huren bij een derde partij. De nadruk ligt op de realisatie en uitwerking van de nieuwe formule/het concept en niet op het fysieke gebouw.

We gaan de bestaande informatiecentra scoren op eisen en wensen om te kunnen bepalen of ze passen binnen de doelstellingen van Staatsbosbeheer. Vervolgens zijn daar inrichtingseisen aan gekoppeld.

Varianten	A	B	C
Wensen & eisen			
Aantal m2	125 – 200 m2	75 – 125 m2	< 75 m2
Bezoekers	> 100.000	> 50.000 – < 100.000	< 50.000
Minimale openingstijden	Van apr t/m okt en schoolvakanties: 7 dagen p.wk Van nov t/m mrt: Woensdagmiddag en weekend	Van apr t/m okt: 5 dagen p.wk schoolvakanties: 7 dagen p.wk Van nov t/m mrt: Woensdagmiddag en weekend	Van apr t/m okt: 3 dagen p.wk schoolvakanties: 5 dagen p.wk Van nov t/m mrt: Woensdagmiddag en weekend
Expositie	25 - 30 m2	15 – 20 m2	10 m2
Winkel	> 80 m2	> 50 m2 – < 80 m2	> 30 m2 – < 50 m2
Horeca*	> 75 m2	Geen (wel koffieautomaat)	Geen (wel koffieautomaat)
Voorlichting/ informatie	Balie (eigentijds/digitaal)	Balie (eigentijds/digitaal)	Balie (eigentijds/digitaal)
Excursies	Ja	Ja	Ja
Educatie	Ja	Ja	Ja
Zakelijke markt (zaalhuur)	Ja	nee	nee
Bedrijfsuitjes	Ja	Ja	Ja
Medewerker	0,8 fte	0,8 fte	0,5 fte
Vrijwilligers	7 fte	7 fte	5 fte
Parkeren	Ja	Ja	Ja
Kabouterpad	Ja	Ja	Ja
Toiletten	Ja	Ja	Ja
Speelbos	Ja	Nee	Nee
INRICHTING - winkel aantal m2	> 80 m2	> 50 m2 – < 80 m2	> 30 m2 – < 50 m2
Balie incl. werkplek	300 cm	250 cm	200 cm
Wandstelling folders/kaarten	150 cm	150 cm	100 cm
Wandstelling outdoor	200 cm	150 cm	100 cm
Streekproducten/gebiedsartikelen	2x eiland/tafel	1x eiland/tafel	½x eiland/tafel
Natuurboeken/-gidsen	1x eiland/tafel	½x eiland/tafel	½x eiland/tafel
Kind en natuur	1x eiland/tafel	1x eiland/tafel	½x eiland/tafel
Ertsen en mineralen	1x eiland/tafel	1x eiland/tafel	½x eiland/tafel
Cadeaus/souvenirs	1x eiland/tafel	½x eiland/tafel	½x eiland/tafel
Ansichtkaarten	Molen	Molen	Molen

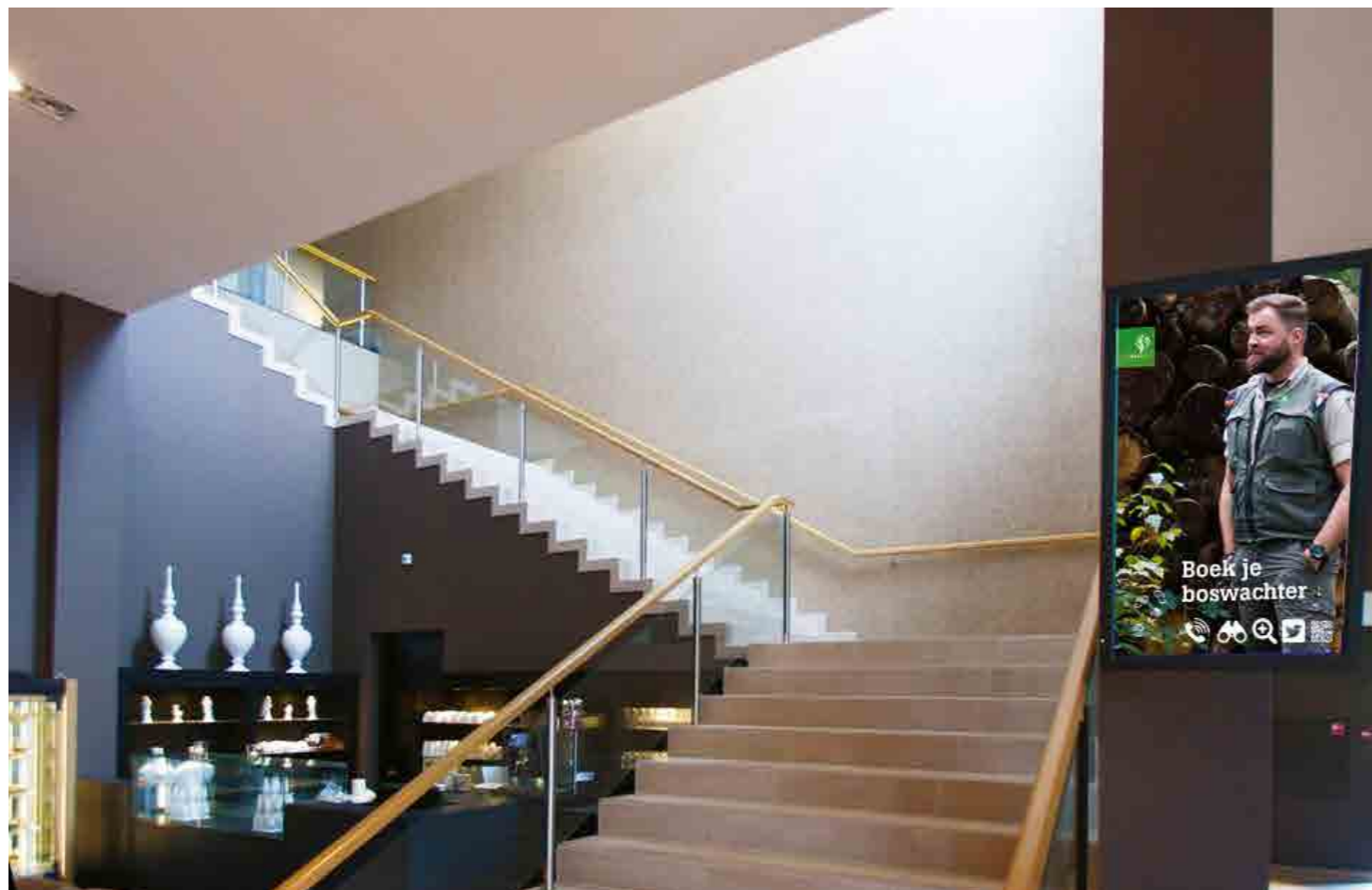
* Als er geen horeca is, dan catering voor bedrijfsuitjes en excursies anders regelen

Prikkelende teksten op NS-stations

Live met de boswachter de zonsopkomst zien

Direct een excursie in de buurt boeken

Jij staat ook te wachten, je staat open voor afleiding

visualisaties Abel Derks

4.3 Virtueel ontmoeten van de boswachter

De buitencentra en informatiecentra zijn plekken voor een fysieke ontmoeting, waar we mensen en natuur dichterbij elkaar brengen. We missen de mensen die daar niet naartoe komen. Wij willen actief naar die mensen gaan, niet gelijk fysiek, maar digitaal. Gericht op plaatsen waar veel mensen komen. In de stad, op drukke plekken. Denk aan stations, grote hotels, maar misschien ook concerten dichtbij of in onze natuurgebieden. Op een verrassende manier, die verbaast, die prikkelt.

Stel je voor:

... Je wacht op je trein, een boswachter komt in beeld met een prikkelende tekst en (semi)live beeld... Een zonsopkomst, een volle maan, passend bij hoe laat het op dat moment is.

... Hij nodigt je uit om je smartphone op het scherm te richten. Vervolgens zie je een (augmented reality-)filmpje van de boswachter die je uitnodigt om met hem mee te gaan, op excursie.

... Of hij geeft je een geweldige weekendtip. Bijvoorbeeld dat de heide bloeit en dat de parse wandelroute nu echt prachtig is.

... Je kunt gelijk de excursie boeken of het startpunt van de wandelroute opslaan.

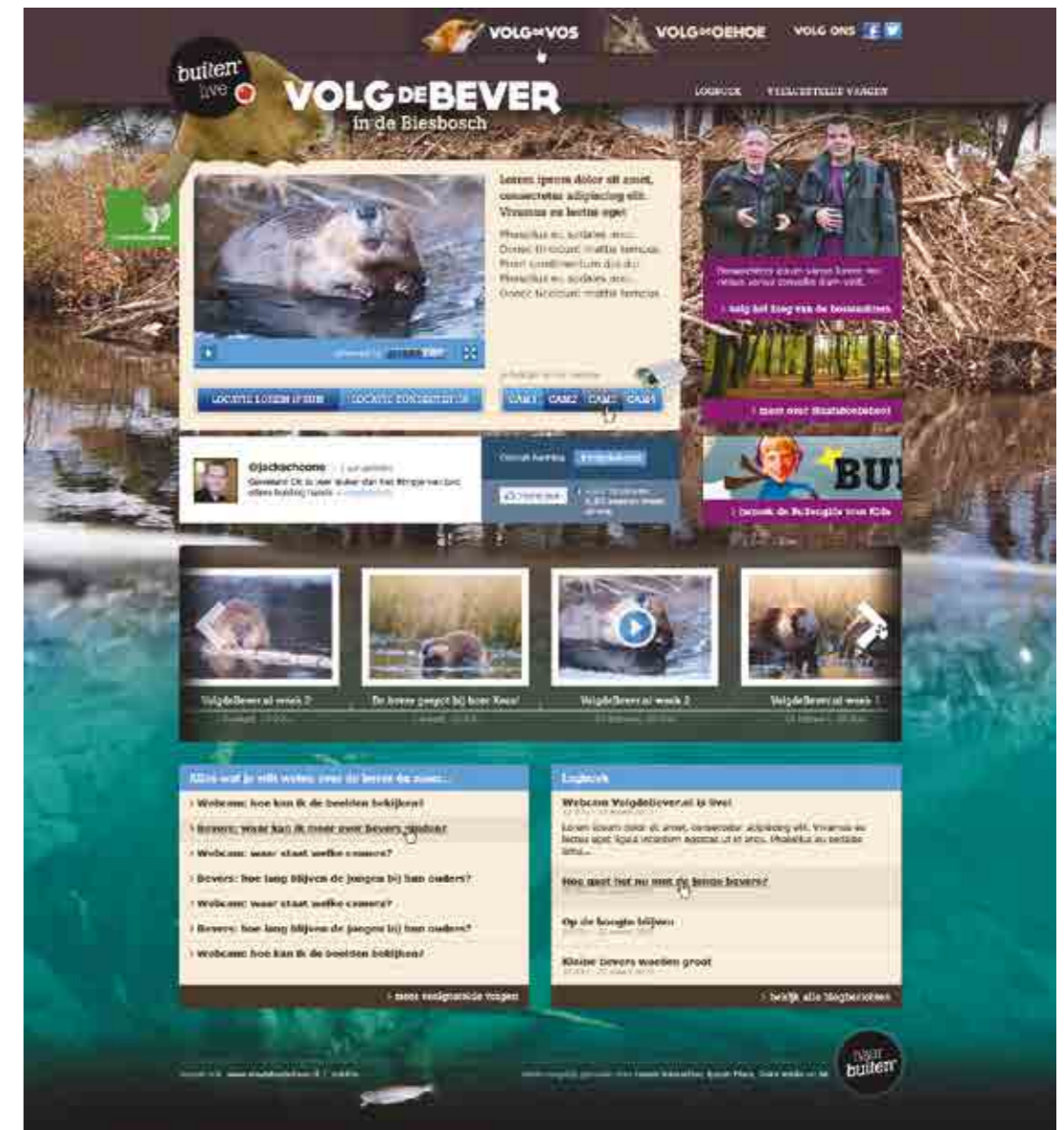
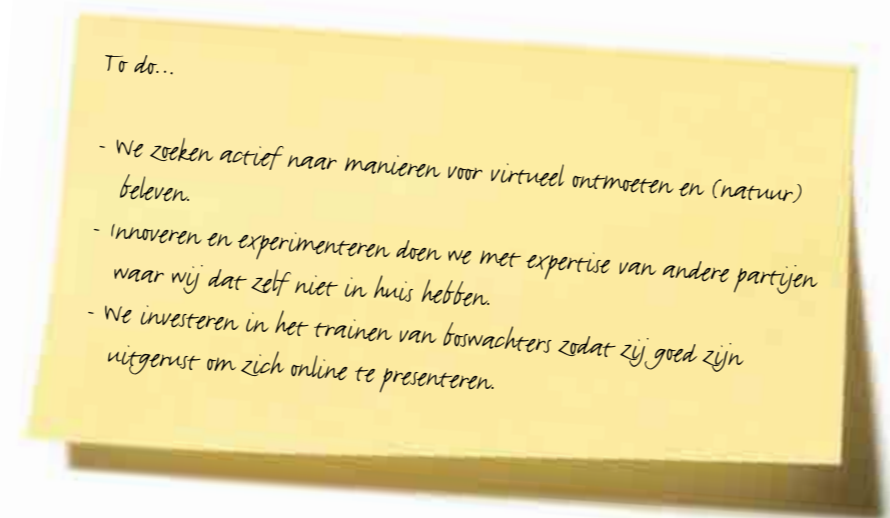
De boswachter online

De boswachter is al heel lang succesvol online te ontmoeten, onder andere op social media. De boswachters kiezen kanalen die passen bij hen, bij de communicatiedoelstellingen van het gebied en de totale communicatiemiddelen-mix. Voor de één past korte berichten via Twitter beter, voor de ander juist Instagram met vooral foto's en stories. Voor andere doelen is een blog of een vlog geschikter. Ook voor al deze middelen is het doel: mensen en natuur dichterbij elkaar brengen. De technieken en trends veranderen snel, Staatsbosbeheer gaat daar proactief in mee. We experimenteren, leren en sturen bij. Er is ondersteuning vanuit de staf in de vorm van advies, training, formats en platforms.

We blijven innoveren en zoeken hoe digitale technieken ons kunnen helpen om mensen en natuur dichterbij elkaar te brengen.

Webcams

Staatsbosbeheer was in 2007 de eerste organisatie die een webcam plaatste in de natuur. De camera stond gericht op een zeearendnest in de Oostvaardersplassen. In 2011 was de geboorte van jonge vosjes te zien via Volgdevos.nl. Een combinatie van livebeelden, blogberichten van de boswachter die vragen van kijkers beantwoordde. De website had ruim 1,2 miljoen views. Later volgden camera's bij een oehoenest, beverburcht en dassenburcht. Een succesvolle digitale vorm van natuurbeleving.

5 Events

De boswachter kent de mooiste plekken

Betrouwbare en professionele aanbieder van terreinen voor evenementen, met een landelijke spreiding.

We willen in beeld zijn bij alle evenementenorganisaties. Dat vraagt gerichte business-to-businessmarketing, een salesgerichte aanpak.

We matchen events, concepten en locaties. Onze boswachters kennen de mooiste plekjes.

Een evenement organiseren in de natuur of op een andere bijzondere buitenlocatie? Bij Staatsbosbeheer kan het. Onze evenementenlocaties variëren van Malieveld tot landgoed, van jong recreatiegebied tot industrieel erfgoed. Geschikt voor grootschalige openluchtconcerten, intieme theatervoorstellingen, zakelijke conferenties of publieksevenementen. Wij kennen de mooiste plekjes.

We beschikken over evenemententerreinen met een landelijke spreiding en met goede voorzieningen voor sportevenementen, muziekfestivals, maar ook over bijzondere buitenplaatsen waar trouwerijen, theater en akoestische concerten mogelijk zijn. Alle gegevens moeten inzichtelijk zijn ontsloten via onze website. Als dat gereed is gaan we via business-to-businessmarketing en een salesgerichte aanpak in contact met evenementenorganisaties.

Eén loket

De terreinen die we aanbieden moeten op orde zijn, we moeten klaar zijn om als professionele locatie-aanbieder te opereren. Dat betekent: alle gegevens en wettelijke randvoorwaarden op orde, adequaat kunnen antwoorden op vragen van locatiescouts en organisatoren. Ook moeten we snel een prijsopgave kunnen geven. Het vraagt een adequaat optreden van de boswachter, maar ook is loketfunctie en centrale coördinatie door een stafmedewerker met kennis van de event-markt van belang. Die kan ook

collega's in de provinciale eenheden adviseren bij concrete aanvragen en/of ontwikkeling van evenemententerreinen.

Sportevenementen

In onze terreinen vinden veel sportevenementen plaats. We zoneren natuur- en recreatiegebieden zo, dat er ook ruimte is voor evenementen, maar het kan niet overal. We letten altijd op de impact ervan op het gebied en andere bezoekers, daarom willen we het vooraf weten als er iets wordt georganiseerd. Soms is het nodig om nadere afspraken te maken over het gebruik van het terrein en zijn er kosten aan verbonden.

 www.staatsbosbeheer.nl/events

Onze boswachters kennen de mooiste plekken...
...ook voor jouw event!

Oerol, Terschelling

Concert, Malieveld, Den Haag

Trailrun

Trouwen in het bos

Niet alles kan overal

	Algemeen	Recreatie (1)	Overnachten (2)	Excursies (3)	Buiten- en/of infocentra (4)	Events (5)	
Basis-niveau	Alle opengestelde gebieden van Staatsbosbeheer. Hier bieden we wandelen, fietsen en varen als recreatievoorziening						
	Ambitieniveau	Basis op orde.	Focus: wandelen-fietsen-varen. • Eenvoudig parkeren, enkele banken en bewegwijzering. • Mogelijk doorgaande routes van en door derden.	Geen uitbreiding. Huidige aanbod bedrijfseconomisch beoordelen.	Geen uitbreiding. Huidige aanbod bedrijfseconomisch beoordelen.	Geen uitbreiding. Huidige aanbod bedrijfseconomisch beoordelen.	Alleen uitbreiding op basis van positieve bedrijfseconomische beoordeling. Altijd beoordeling op basis van natuurwetgeving.
	Financiering	Aanvullende belevingen alleen mogelijk met externe financiering en beheer.	Openstellingsbijdrage SNL.	Staatsbosbeheer	Kostendekkend	Geen standaard financiering vanuit Staatsbosbeheer.	Winstgevende exploitatie.
	Beheer/exploitatie	Openstellingsbijdrage SNL is niet toereikend.	Mogelijk doorgaande routes van en door derden.	Staatsbosbeheer NB Woningen-exploitatie: deels door Buitenleven rayon-management.	Staatsbosbeheer, vrijwilligers en partners.	Door Staatsbosbeheer (Buitencentra), door partners (infocentra).	Staatsbosbeheer en partners.
Plus-niveau	Gebieden waar een extra ambitieniveau is omdat ze aansluiten bij (een of meer) focuspunten: gebieden > 500.000 bezoekers per jaar, Nationale parken, Deltanatuur, Groene Metropool of een specifieke vraag vanuit de markt/omgeving.						
	Ambitieniveau	Aanvullende belevingen mogelijk. Staatsbosbeheer heeft hier zelf een ambitie om, meer dan wandelen-fietsen-varen te bieden.	Gedegen parkeervoorziening, wandelroutes, infopanelen, bewegwijzering, banken, vogelkijkhutten, uitkijpunten. Aanvullende recreatieve mogelijkheden met derden (bijv. ruit- en ATB-paden).	Zoekgebied voor uitbreiding kampeerterrainen & woningen. Nieuwe concepten, met partners.	Totaalprogramma excursies ontwikkelen conform hoofdstuk 3.	Zoekgebied voor ontwikkeling informatiecentra conform hoofdstuk 4.	Zoekgebied voor ontwikkeling evenemententerreinen. Altijd beoordeling op basis van natuurwetgeving.
	Financiering	• Beperkt door Staatsbosbeheer. • Realisatie en beheer met externe financiering & partners. • Vrijwilligers & partners.	Openstellingsbijdrage SNL, aangevuld met: • Beperkte financiering door Staatsbosbeheer. • Externe financiering voor realisatie en beheer.	Kamperen: Staatsbosbeheer, eventueel partners. Woningen: Staatsbosbeheer. Nieuwe concepten: met partners.	Kostendekkend, aangevuld door partners.	Geen standaard financiering vanuit Staatsbosbeheer.	Winstgevende exploitatie.
	Beheer/exploitatie	Realisatie en beheer aangevuld met partners & vrijwilligers.	• Aanvullend door Staatsbosbeheer. • Ruit- en ATB-paden beheerd door gebruikers/vrijwilligers. • Externe financiering, meerjarig.	Kamperen: Staatsbosbeheer. Woningen: Buitenleven rayon-management. Nieuwe concepten: met partners.	Staatsbosbeheer, vrijwilligers en partners.	Door Staatsbosbeheer (Buitencentra), door partners (infocentra).	Staatsbosbeheer en partners.

Voor alle gebieden moeten keuzes gemaakt worden. Daarom kijken we naar de aanwezige waarden (landschap, natuur en cultuurhistorie) en bijzonderheden van onze gebieden, hun functie, ligging en recreatieve mogelijkheden. Op grond daarvan komen we tot een indeling van recreatieniveaus die sturend zijn voor de voorzieningen, het aanbod, maar ook voor de energie en middelen die we er zelf in steken, en voor een eventueel besluit tot samenwerken of overlaten aan marktpartijen.

De niveaus kunnen naast elkaar in een gebied voorkomen. Bijvoorbeeld in een nationaal park: de entreezones van Nationaal Park Hollandse Duinen zijn van het niveau plus, terwijl andere delen (Berkheide, Coepelduinen) niveau basis kunnen hebben. Bij gebieden die wij beheren voor andere partijen kunnen zij het voorzieningenniveau (met passende financiering) vaststellen.

‘Tripadvisor’ van de natuur

Voor natuurbeleving ga je naar Staatsbosbeheer. Top of mind als gaat om natuurbeleving, dat is wat we willen zijn. Voor dagjes, nachtjes, kennis en innovatie.

Staatsbosbeheer voorziet niet in marketingbudgetten voor reclame. We moeten slim gebruikmaken van andere mogelijkheden. In online participatie en ‘user-generated-content’ zien we cruciale sleutels liggen. Zoals we ook kijken naar Bol.com of TripAdvisor. Reviews, beoordelingsystemen en platforms om ervaringen uit te wisselen zijn onmisbaar in het aanbod van onze belevingsproducten. Wie het naar zijn zin heeft, deelt dat in zijn sociale netwerk. Wie tot een exclusief gezelschap wil behoren, sluit zich aan bij die communities die dergelijke ervaringen delen. Het vraagt van Staatsbosbeheer om de (marketing)communicatie en een digitale infrastructuur zo in te richten dat wij er ook zelf de vruchten van te kunnen plukken.

Free publicity

Onze boswachters zitten regelmatig aan tafel bij radio en tv. Omdat ze kennis en ervaring in huis hebben en die vanuit passie graag delen.

Social media

Ook op social media zijn boswachters gastheer. Ze beantwoorden vragen over de natuur, geven tips en delen vele ervaringen. De een via twitter, de ander via Facebook of Instagram.

Door de ogen van de boswachter

Op blogs, vlogs, in de nieuwsbrief en op de website nemen boswachters publiek mee. Ook hier is het doel: mensen en natuur dichter bij elkaar brengen.

Delen en ontsluiten

Voor steeds meer producten vragen we structureel naar ervaringen van onze gasten. Waar we nog een slag moeten maken is het mogelijk maken dat anderen die ervaringen ook kunnen zien.

Aansluiten en ontwikkelen van een beoordelingsplatform, review-tool en/of bestaande systemen moeten onderzocht worden.

Online infrastructuur optimaliseren

De ambitie vraagt een online infrastructuur die aansluit bij de vrijetijdsmarkt van deze tijd. Daarvoor moeten we slim gebruikmaken van de data die er al is, denk aan Google-Analytics, maar ook door ontwikkelen met nieuwe (externe) tools.

Samen gaan we het beleven

Denk & doe met ons mee

Staatsbosbeheer streeft bij de invulling van zijn wettelijke taken naar een zo groot mogelijk maatschappelijk draagvlak. De gebieden vormen de spilfunctie in onze organisatie. De focus ligt op het creëren van meer beleving door uiteenlopende bezoekersgroepen in de samenleving actief te betrekken bij ons werk. Veel 'samen met' in plaats van 'voor' de samenleving. Om tot een passend, vraaggericht recreatief aanbod te komen betrekken en vragen we gebruikers naar ervaringen en behoeften.

Nieuwe initiatieven

We staan open voor nieuwe initiatieven en stimuleren publieke participatie en co-creatie. Een belangrijke rol is weggelegd voor ondernemers. We sluiten graag aan bij hun ondernemingszin, creativiteit en kennis van de markt. Door krachten te bundelen kunnen we onze bezoekers en gasten gezamenlijk een compleet en eigentijds recreatief product bieden. Samenwerking kan resulteren in gezamenlijke producten of juist tot een verbreed aanbod dat elkaar aanvult. Over het delen van revenuen maken we zakelijke afspraken, ook vanuit het idee dat opbrengsten uit de recreatiemarkt bijdragen aan het in stand houden van de gebieden en recreatievoorzieningen.

 www.staatsbosbeheer.nl/zakendoen

Samen...

Wet Markt en Overheid

Staatsbosbeheer werkt conform de wet Markt en Overheid. Om concurrentievervalsing te voorkomen, moeten overheden zich aan gedragsregels houden. Dat betekent o.a. dat we alle kosten (marktconform) doorrekenen in de prijs.

De vier gedragsregels:

- 1 Doorberekening kosten
- 2 Bevoordelingsverbod
- 3 Gegevensgebruik
- 4 Functiescheiding

De gedragsregels uit de Wet Markt en Overheid staan in de Mededingingswet. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) houdt toezicht op de naleving van deze gedragsregels.

Ondernemer gezocht

Ziet u kansen voor onze gebieden of gebouwen of heeft u een specifiek idee voor samenwerking met ons? Er zijn vaak concrete plannen waar wij een ondernemer voor zoeken en via de onderstaande link vindt u voorbeelden van projecten die wij in samenwerking met ondernemers hebben gerealiseerd.

 www.staatsbosbeheer.nl/zakendoen/ondernemer-gezocht

Aanbestedingen

Staatsbosbeheer is een aanbestedende dienst. Dit betekent dat wanneer Staatsbosbeheer behoefte heeft aan een product of dienst, zij dit kenbaar maakt op TenderNed. TenderNed is het aanbestedingssysteem van de Nederlandse overheid. Alle overheden publiceren via het aankondigingsplatform hun nationale en Europese aanbestedingen. Hier vinden ondernemingen dus alle aanbestedingen van Staatsbosbeheer.

 www.tenderned.nl

Colofon

© Staatsbosbeheer 2018

Fotografie: Staatsbosbeheer, Liesbeth Dinnissen, Gerard van Breemen, Jerry van Weert, Petra Katanic, Marco van de Burgwal, Ruben Smit, Rob de Wind, Sem van Hoogstraten, Loïs Koelewijn, Beeldzeggend, Hans van den Bos, Ernst Dirksen, Dario Gargiulo, Jeroen Scheelings, Vincent van den Hoven, Marcel Krijgsman, Jeroen den Hartog, Nationaal Waterplan, Henk Postma, K3, Marijke Kodden, Jurjen Drenth, Sietze Dijkstra, Annemieke op 't Hof, Harry Cock, Hans Jellema, Jaap Lotstra, Eloy Millennia Gotjé, Gerard Uijttendoogard, Anke Bruin-Kommerij, Nuno Cruz, Janneke de Groot, Zuid-Hollandse recreatieschappen, Celine Polane, Leo de Jong, Laurie Karine, Saskia Stehouwer, Ben Houdijk, Mark Kras, Bas Gael, Alex en Annette Hagenbeek, Abel Derks.

Kaartmateriaal: Staatsbosbeheer. Aan de kaarten kunnen geen rechten worden ontleend.

Ontwerp en illustraties: Abel Derks.

Drukwerk: Altijddrukwerk.

Voor deze visie is gebruik gemaakt van een zeer diverse set bronnen en beeldmateriaal en is getracht de rechthabende te achterhalen. Bent u van mening en dat een afbeelding en/of tekst uw intellectueel eigendom is? Neem dan contact op via info@staatsbosbeheer.nl

Samen gaan we het beleven!

Vol overgave werken we iedere dag aan het beheer en de bescherming van ‘onze’ terreinen en gebouwen en stimuleren iedere Nederlander om hiervan zoveel mogelijk te genieten.

Onze recreatieve taak draait om de openstelling van de natuurgebieden en de basisvoorzieningen voor wandelen en fietsen. Daarnaast dragen de terreinen bij aan diverse maatschappelijke doelen, variërend van waterveiligheid tot drinkwatervoorziening, sociale cohesie, regionale economie en natuureducatie.

Staatsbosbeheer blijft investeren in het beleven van de natuur en het betrekken van de samenleving hierbij. We ondersteunen (recreatie)ondernemers om zaken te doen in onze natuurgebieden.

Recreatieve infrastructuur, voorzieningen, gastheerschap, natuurkampeerterreinen, vakantiewoningen, excursies, Buiten- en infocentra en evenemententerreinen: we beheren en ontwikkelen ze vanuit een visie, deze visie.